

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ  
ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ УРЫССУ БИСТӘСЕ  
СОВЕТЫ**

**КАРАР № 43**

Урыссу штб

20.12.2024 ел

"Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" карар проекты  
хакында

Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ санлы Федераль закон, «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында» 2005 елның 21 июлдәгә 97-ФЗ санлы федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы законы нигезендә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына туры китерү максатларында, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы Карары проекты (алга таба - карар проекты) 1 нче кушымта нигезендә хупларга һәм гавами тыңлауларга чыгарырга.

2. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыруны билгеләргә.

3. Түбәндәгене билгеләргә:

3.1. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар үткәру датасы һәм вакыты - 27.01.2025 ел, Мәскәү вакыты белән 18 сәгать 00 минутта;

3.2. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру урыны - 423950, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Урыссу ш. т. б., Пушкин ур., 38 йорт, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты бинасы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының утырышлар залы;

3.3. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар үткәру рәвеше - жыелыш.

3.4. Карар проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр бирелә торган адрес - 423950, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Урыссу ш.т.б., Пушкин ур., 38 йорт, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты бинасы, 208 нче кабинет (Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты).

4. Түбәндәгене расларга:

4.1. "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар әзерләү һәм үткәрү буенча оештыру комитеты составы (алга таба - оештыру комитеты) (2 нче кушымта);

4.2. «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Карары проектына тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне исәпкә алу тәртибе (3 нче кушымта).

5. Оештыру Комитетына йөкләргә:

5.1. Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль закон, «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында» 2005 елның 21 июлдәге 97-ФЗ санлы федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставы һәм әлеге карар нигезендә Гавами тыңлаулар оештырырга һәм уздырырга

5.2. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге халкына карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру башлануы турында әлеге карарны Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматның рәсми порталында (<https://pravo.tatarstan.ru> ЭЛ № ФС77-60244 санлы массакуләм мәгълүмат чарасы буларак теркәлү турында таныклык бирелгән, 17.12.2013 елны Элемтә, мәгълүмат технологияләре һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) бастырып, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталында, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләренә (функцияләренә) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында жәмәгать тавыш бирү ярдәмче системасында кире элемент платформасында (ПОС), һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча:

Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт, урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә;

5.3. Карар проектын «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштырырга: <http://jutaza.tatarstan.ru/>, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында жәмәгать тавыш бирү ярдәмче системасында кире элемент платформасында (ПОС) һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт, урнаштырырга;

5.4. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар нәтижеләрен Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге халкына карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру башлануы турында әлеге карарны Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматның рәсми порталында (<https://pravo.tatarstan.ru> ЭЛ № ФС77-60244 санлы массакуләм мәгълүмат чарасы буларак теркәлү турында таныклык бирелгән, 17.12.2013 елны Элементә, мәгълүмат технологияләре һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) бастырып, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталында, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында жәмәгать тавыш бирү ярдәмче системасында кире элемент платформасында (ПОС), һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт, урнаштырырга.

5.5. Карар проекты буенча гавами тыңлаулар үткәрү йомгаклары буенча Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советына гавами тыңлаулар беркетмәсен, гавами тыңлаулар тәкъдимнәрен, гавами тыңлаулар нәтижеләре буенча кабул ителгән карарның дәлилленгән нигезләмәсен, гавами тыңлаулар нәтижеләре буенча бәяләмәне, шулай ук эшләп бетерелгән (үзгәрешләр кертелгән очракта) карар проектын тапшырырга;

5.6. Әлеге карарны 23.12.2024 елга кадәр Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге халкына карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру башлануы турында әлеге карарны Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматның рәсми порталында (<https://pravo.tatarstan.ru> ЭЛ № ФС77-60244 санлы массакуләм мәгълүмат чарасы

буларак теркәлү турында таныклык бирелгән, 17.12.2013 елны Элемтә, мәгълүмат технологияләре һәм массакүләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) бастырып, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталында, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләренң (функцияләренң) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында жәмәгәт тавыш бирү ярдәмче системасында кире элемтә платформасында (ПОС), һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт, урнаштырырга.

6. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

7. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советы Рәисе,  
Татарстан Республикасы Ютазы  
муниципаль районының шәһәр тибындагы  
Урыссу бистәсе Башлыгы



А.Ә. Шәфигуллин

Татарстан Республикасы Ютазы  
муниципаль районының "шәһәр  
тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль  
берәмлеге Советы карарына  
1 нче кушымта \_\_\_\_\_ .2025 ел № \_\_\_\_\_

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ  
ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ УРЫССУ БИСТӘСЕ  
СОВЕТЫ**

**КАРАР №**

Урыссу шtb

\_\_\_\_\_ 2024 ел

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы  
Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль закон, «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ санлы федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советының 20.12.2024 елның № \_\_\_ «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» карар проекты хакында» карары нигезендә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар беркетмәсен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» карары проекты буенча гавами тыңлаулар нәтижәләре турында бәяләмәсен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә.

2. «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында»гы 21.07.2005 елның № 97-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу" муниципаль берәмлеге Уставын теркәргә.

3. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставында каралган тәртиптә әлеге карарны һәм "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге уставында каралган тәртиптә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге уставында рәсми рәвештә бастырып чыгаруны тәмин итәргә, муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан ул кергән көннән соң 7 эш көненнән дә соңга калмыйча.

4. Әлеге карар һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставы алар рәсми басылып чыкканнан соң әлеге карарның 3 пунктында каралган тәртиптә үз көченә керә.

5. Әлеге карар һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставы үз көченә кергән мизгелдән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе Советының» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставы турында» 28.04.2020 ел, № 5 карарын һәм Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын үз көченә югалткан дип танырга, Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Идарәсе тарафыннан 13.05.2020 елда теркәлгән, дәүләт теркәве № RU165431012020001.

6. Әлеге карарны 13.12.2024 елга кадәр Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге халкына карар проекты буенча гавами тыңлаулар уздыру башлануы турында әлеге карарны Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматның рәсми порталында (<https://pravo.tatarstan.ru> ЭЛ № ФС77-60244 санлы массакуләм мәгълүмат чарасы буларак теркәлү турында таныклык бирелгән, 17.12.2013 елны Электрон, мәгълүмат технологияләре һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) бастырып, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталында, һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт, урнаштырырга.

7. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көннәннән үз көченә керә.

8. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советы Рәисе,  
Татарстан Республикасы Ютазы  
муниципаль районының шәһәр тибындагы  
Урыссу бистәсе Башлыгы

А.Ә. Шәфигуллин

Татарстан Республикасы Ютазы  
муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советының  
\_\_\_\_\_ 2024 ел № \_\_\_\_\_  
карарына кушымта

Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советы  
карары белән кабул ителгән  
«Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
«шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе»  
муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»  
« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2025 ел № \_\_\_\_\_

Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советы Рәисе,  
Татарстан Республикасы  
Ютазы муниципаль районының  
шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе  
Башлыгы  
\_\_\_\_\_ А.Ә. Шәфигуллин

**"Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставы**

Урыссу ш.т.б.  
2024 ел



## **I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР**

### **1 статья. Шәһәр жирлеге һәм аның статусы**

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлегенә шәһәр жирлеге статусы бирелде.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге» (алга таба текст буенча – жирлек).

3. «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы составына керә.

### **2 статья. Жирлекнең территорияль бүленеше.**

1. Жирлек территориясе составына торак пункт керә: шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе.

2. Жирлек чикләре "Ютазы муниципаль районы" муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында»гы 2005 елның 31 гыйнварындагы 46 – ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан жирләр керә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

### **3 Статья. Халыкның жирлектә жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы**

1. Жирлектә жирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә катнашу юлы белән, шулай ук жирле үзидарәнең әлеге Уставта каралган сайланулы һәм башка органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданныр жирле үзидарәне женесенә, расасы, милләтенә, теленә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфай хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да гамәлгә ашыруга тигез хокукларга ия.

Жирлек территориясендә даими яисә күбесенчә яшәүче чит ил гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия булалар.

Гражданнар турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирлекнең жирле үзидарәсе вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, әгәр законда башкасы каралмаган булса, һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук гражданнарның жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында башка тулы һәм дөрес мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакуләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысуллар белән даими рәвештә гражданнарга жирлек һәм аның аерым территорияләре үсешенә аеруча мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтә торган социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итәләр.

5. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарлар, карарлар жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының гамәлләренә (гамәл кылмавына) законда билгеләнгән тәртиптә судка яисә арбитраж судка шикаять бирелергә мөмкин.

#### **4 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы**

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына жирлекнең вәкиллеке органы - Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы (алга таба текст буенча - жирлек Советы), Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе Башлыгы (алга таба текст буенча - жирлек Башлыгы), жирле администрация (жирлекнең башкарма-боеру органы) - Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты (алга таба текст буенча - жирлек Башкарма комитеты), жирлекнең контроль-хисап органы – жирлекнең Контроль-хисап палатасы һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка органнар керә.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән гамәлгә ашырыла.

#### **5 статья. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре**

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) жирлекнең жирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) жирлек чикләрендә халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны ягулык белән тәмин итү;

5) бердәм жылылык белән тәмин итүче оешманың жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яисә) модернизацияләү йөкләмәләрен үтәвенә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

6) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм функцияләүне тәмин итү, жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

7) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннарына мохтаж торак урыннары белән тәмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеш өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

8) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

9) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

10) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

11) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

12) жирлек чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

13) жирлек халкын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

14) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәмин итү һәм комплекттау;

15) жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;

16) жирлек милкендә булган мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау, куллану һәм популярлаштыру, жирлек

территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләренә) саклау, куллану һәм популярлаштыру;

17) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерүдә катнашу;

18) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

19) жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәмин итү;

20) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

21) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

22) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләренә инвалидлар өчен үтемле булуын тәмин итү таләпләрен үтәү, әлегә кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук жирлек чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын, аеруча саклана торган табигать территорияләренә урманнарын, урманнарын куллануны, саклауны, саклауны, яңадан торгызуны оештыру тора;

23) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планнары нигезендә эзерләнгән территорияне планлаштыру документларын раслау, жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлегенә шәһәр төзелеше планын бирү, төзелешкә рәхсәтләр бирү (Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактардан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, үзгәртеп корганда объектларны файдалануга тапшыруга рәхсәтләр бирү, жирлекләренә шәһәр төзелеше проектлауның жирле нормативларын раслау, жирләренә резервлау һәм жир кишәрлекләрен муниципаль ихтыяжлар өчен алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда биналарны, корымаларны карау һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында рекомендацияләр бирү, индивидуаль торак төзелеше объекттын яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән хәбәрнамәнең (алга таба - индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты объектның планлаштырыла торган (параметрлары һәм жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объекттын яки бакча йортын урнаштыру мөмкинлеге, индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты параметрларын планлаштырыла торган төзү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты параметрларының билгеләнгән

параметрларга туры килмәве һәм (яисә) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителмәве турында хәбәрнамә, шәхси торак төзелеше яисә бакча йортының төзелгән яки үзгәртеп корылган объектының яки үзгәртеп корылган объектларының яки жирлек территорияләрендә урнашкан бакча йортларының төзелеш яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнар таләпләренә туры килүе яисә туры килмәве турында хәбәрнамәләр, Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә, үз белдекләре белән төзелешне сүтү турында Карар кабул итү, үз белдеге белән төзелгән корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш объектларын үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларын үзгәртеп коруның, территорияне планлаштыру буенча документациянең, яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләрнең чик параметрларына туры китерү турында карарлар (алга таба - максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу, үз белдеге белән корылманы сүтү яки аны Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итү;

21) жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан кишәрлек урманчылыклары составында төзелә торган урманчылыкларны төзү, бетерү, аларның чикләрен билгеләү һәм үзгәртү турында карарлар кабул итү, шулай ук жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманчылыкларның урман хужалыгы регламентларын эзерләүне һәм раслауны гамәлгә ашыру;

22) жирлекнең торак пунктлары жирләрендә урнашкан урманнарда карата урман кору гамәлләрен гамәлгә ашыру;

23) адреслашу объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле эһәмиятендәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслы реестрда урнаштыру;

24) ритуаль хезмәт күрсәтүләренә оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту;

25) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, жирлек халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

26) жирлек территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләрен һәм (яисә) һәлакәттән коткару формироваиеләрен төзү, тоту һәм аларның эшчәнлеген оештыру;

27) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

28) жирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау һәм алардан файдалану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

29) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

30) балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу, яшьләрнең хоқуқларын һәм законлы мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау чараларын эшләү һәм гамәлгә ашыру, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруның төп юнәлешләре буенча муниципаль программалар эшләү һәм гамәлгә ашыру, жирлектә яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыру мониторингын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

31) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчәсе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, алардан файдалануны чикләү турында халыкка мәгълүмат бирү;

32) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

33) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыру;

34) полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен бина бирү;

35) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфаларны башкарган чорга торақ урын бирү;

36) " Коммерциягә карамаган оешмалар турында"гы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

37) федераль закон нигезендә жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре төзү өчен кирәкле эшләрнең башкарылуын тәмин итү;

38) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыру;

39) Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда федераль закон нигезендә катнашу;

40) жирлек территориясендә элек исәпкә алынган күчемсез мөлкәт объектларының хоқуқ ияләрен ачыклау буенча карарлар кабул итү һәм чаралар үткәрү, әлегә күчемсез мөлкәт объектларының хоқуқ ияләре турында белешмәләренә Күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрына кертү өчен жиберү;

41) жирлек милкендәге жир кишәрлекләре чикләрендә урнашкан территорияләргә карата әйләнә-тирә мохиткә тупланган зыян объектларын ачыклауны гамәлгә ашыру һәм мондый зыянны бетерүне оештыру;

42) «Шәхси ярдәмче хужалык турында»гы 2003 елның 7 июлендәге 112-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә гражданның алып бара торган шәхси

ярдәмче хужалыкларны хужалык кенәгәләрендә исәпкә алуны гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны аларга Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек бюджетыннан Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән тапшыру турында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

## **6 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының жирлекләренә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү хокуклары**

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары хокуклы:

1) жирлек музейларын оештыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренә хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгыннан саклау оештыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»гы 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак законнары нигезендә гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү;

12) жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»гы 23.06.2016 елгы 182-ФЗ санлы Федераль

законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның Физик культурасын һәм спортын, адаптив физик культураны һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында»гы 1992 елның 7 февралендәге 2300-І санлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорына торак урын бирү;

17) алкоголь, наркотик яисә башка төрле токсик исерек хәлдәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Районның жирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итәргә, 2003 елның 6 октябрәндәге Федераль законның 19 статьясы нигезендә тапшырылмаган башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга хокуклы. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131-ФЗ номерлы), әгәр бу катнашу федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән аларның компетенциясенән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләрне жирле бюджетлар керемнәре исәбеннән хәл итәргә, моңа жирле бюджетлардан бирелгән бюджетара трансфертлар керми. Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары, һәм салым керемнәренң өстәмә нормативлары буенча

### **7 статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы**

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

### **8 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре**

Жирлек жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;

3) даими йә вакытлыча координацияләү, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары төзү;



- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) үзара эшчәнлекнең законнарда билгеләнгән башка рәвешләре.

## **9 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу**

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын, муниципаль хезмәтне узу шартларын һәм тәртибен билгеләүне кертәп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»гы 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ санлы Федераль закон, Муниципаль хезмәт турында Татарстан Республикасы кодексы 25.06.2013 елдагы 50-ТРЗ номерлы, жирлек Советы һәм жирлекнең муниципаль хокукый актлары тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турында Нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

## **II БҮЛЕК. ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ РӘВЕШЛӘРЕ**

### **10 статья. Халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвешләре**

Жирлек халкы жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирле үзидарә депутатын, сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) жирлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданнарның хокук булдыру инициативасы;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 7) гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 8) гражданнар жыелышы;
- 9) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 10) гражданнар жыены;
- 11) гражданнардан сораштыру;
- 12) жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 13) Ижтимагый (консультатив) советлар төзү;
- 14) гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре;
- 15) инициатив проектлар;

16) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

## **11 статья. Жирле референдум**

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне халык тарафыннан турыдан-туры хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында»гы 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ санлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында»гы 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнда «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнашырга хокуклы. Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданны жирле референдумда Россия Федерациясе гражданны кебек үк катнашалар.

Россия Федерациясе гражданны жирле референдумда гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә яшерен тавыш биреп катнашалар.

4. Жирле референдумны билгеләү турындагы карар жирлек Советы инициативасы буенча кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданны;

2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә;

3) жирлек Советы һәм алар бергәләп күрсәткән жирлек башкарма комитеты җитәкчесе.

5. Гражданны, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма ул 25 имзадан ким була алмый.

6. Жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты җитәкчесе тарафыннан бергәләп чыгарылган референдум үткәрү инициативасы жирлек Советы карары һәм жирлек башкарма комитеты карары белән рәсмиләштерелә.

7. Жирлек Советы жирле референдумны жирлек Советына жирле референдум үткәрү инициативасы белән чыгу турындагы документлар кергән көннән алып 30 көн эчендә билгели.

Әгәр жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән булса, референдум гражданның, сайлау берләшмәләренә, жирлек башлыгының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының, Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенә яисә Татарстан Республикасы Ютазы районы прокурорының мөрәжәгәте нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум тиешле референдум комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башкарма органы яисә жирле референдум үткәрүне тәмин итү суд тарафыннан йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Тавыш бирү йомгаклары һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен алар арасында әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә тәмин ителәр.

11. Жирле референдум үткәрү турындагы карарга, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданны, жирле үзидарә органнары, Татарстан Республикасы Ютазы районы прокуроры, федераль закон белән вәкаләт бирелгән дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять белдерелгә мөмкин.

## 12 статья. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар жирлек Советы депутатларын гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш бирү юлы белән сайлау максатларында үткәрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көненә 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Әлеге карар кабул ителгән көннән алып 5 көннән дә соңга калмыйча массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга тиеш.

Вакытыннан алда сайлаулар билгеләгәндә әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кимендә өчтән бер өлешкә кыскартылырга мөмкин.

Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар тиешле сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны эзерләү һәм уздыру сайлау комиссияләренә үз компетенцияләре чикләрендә йөкләнә.

5. Жирлек Советы депутатларын сайлаулар «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының

төп гарантияләре турында»гы 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ санлы Федераль Законда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бермандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын жыйган теркәлгән кандидат бермандатлы сайлау округы буенча сайланган дип таныла.

Әгәр жирлек Советы депутатларын сайлауларда бермандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 процентын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тавышлар саны тигез булганда, элегрәк теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми басылып чыгарга, шулай ук жирлек территориясендә түбәндәге адрес буенча махсус мәгълүмат стендларында халыкка житкерелергә тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт.; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» ны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында урнаштыру юлы белән: [http://jutaza.tatarstan.ru /](http://jutaza.tatarstan.ru/), аны үткәргәннән соң бер ай эчендә.

13 статья. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирлек башлыгы, Жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфаи заты гамәлдәге законнарда һәм әлеге Уставта билгеләнгән нигезләрдә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирлек Башлыгын чакыртып алу нигезләре булып сайлаучыларның депутатка карата

ышанычын шик астына куя торган һәм депутат вазыйфаларын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы вазыйфасын яисә жирлек Башлыгы вазыйфаларын үтәмәүдә чагылган, суд тәртибендә расланган хокукка каршы конкрет карарлары яки гамәлләре (гамәл кылмавы), жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирлек Башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр кылуы һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен,

Россия Федерациясе законнарын һәм Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, әлеге уставны һәм башка муниципаль норматив

хокукый актларын үтәмәү тора.

3. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын күрсәтү һәм аны хуплап гражданнарның имзаларын жыю өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем жирлекнең сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү үтенече белән мөрәжәгать итә. Инициатив төркемнең үтенеч кәгазендә жирлек

Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек Башлыгын

чакыртып алу өчен нигез булырлык законга каршы эшлэнгән конкрет карары яки эшчәнлегә (гамәл кылмавы) күрсәтелергә тиеш, исем, фамилия, атасының исеме, туу

датасы һәм урыны, паспортның яисә паспортны алыштыра алырлык башка документның сериясе, номеры һәм бирү датасы, документ биргән оешманың исеме, коды, шулай ук инициатив төркемнең һәрбер эгъзасының һәм инициатив төркем исеменнән жирлек территориясендә эш йөртөргә вәкаләтле затларның яшәү

урыннары адресы күрсәтелергә тиеш. Инициатив төркемнең үтенеч кәгазенә аның барлык эгъзалары кул куярга тиеш. Үтенеч кәгазенә депутатның законга каршы

эшлэнгән конкрет карарын яки эшчәнлеген (гамәл кылмавын) раслаган суд карары теркәлергә тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне уздыру инициативасын хуплап имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум уздыру өчен законда билгелэнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу буенча тавыш бирү, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, жирле референдум үткәрү өчен законда билгелэнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм үткәрелә.

8. Инициатив төркем үтенечнамәсен референдум үткәрү буенча сайлау комиссиясе караганда, чакыртып алу буенча тавыш бирүне жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек

башлыгын, Жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи затын жирлек Советы билгелэгәндә, тиешле депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасы, жирлек башлыгы, Жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи заты аны кире алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләрдән чыгып, кирәкле документларны тапшырырга. Күрсәтелгән депутатка, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасына, жирлек башлыгына, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи затына референдум үткәрү буенча сайлау комиссиясе, жирлек советы утырышларын уздыру көненә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча алдан ук, аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасы, жирлек башлыгы, Жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфаи заты аларны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда аларны чакыртып алу өчен нигез буларак күрсәтелә торган хәлләр уңаеннан сайлаучыларга аңлатмалар бирү максатларында инициатив төркем белән бертигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасы, жирлек башлыгы, Жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи заты, әгәр аларны чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның кимендә яртысы тавыш бирсә, чакыртып алынган дип санала.

11. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасын, жирлек башлыгын, жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү йомгаклары рәсми басылып чыгарга, шулай ук жирлек территориясендәге махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча халыкка житкерелергә тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт.; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» ны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында урнаштыру юлы белән, <http://jutaza.tatarstan.ru> / адресы буенча, аны үткәргәннән соң бер ай эчендә.

14 статья. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү күрсәтелгән чикләргә үзгәртүгә, жирлекне үзгәртеп коруга халыкның ризалыгын алу максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән очракларда жирлекнең бөтен территориясендә яки аның территориясендә бер өлешендә үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданны сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында»гы 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ санлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында»гы 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнда, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек халкының яисә жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешенең яртысыннан артыгы катнашса, булган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә, жирлекне үзгәртеп коруга халыкның ризалыгы, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен тавыш бирүдә катнашкан жирлек халкының яисә жирлекнең бер өлешендә яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы тавыш биргән булса, алынган дип санала.

5. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү йомгаклары һәм кабул ителгән карарлар рәсми басылып чыгарга тиеш, шулай ук жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча халыкка житкерергә: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 16 йорт яисә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» ны урнаштыру юлы белән: <http://jutaza.tatarstan.ru> / адресы буенча, аны үткәргәннән соң бер ай эчендә.

## 15 статья. Гражданның хокук иҗат итү инициативасы

1. Гражданны әлеге уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый иҗат инициативасына хокуклы.

2. Хокукый инициатива белән сайлау хокукына ия булган жирлек халкының 3 проценттан артмаган санда гражданның инициатив төркеме чыгарга мөмкин.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатында гражданны хокуклы:

- хокукый инициатива турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча яшәү (эш) урыннары буенча гражданны жыелышларын һәм башка коллектив чаралар оештырырга һәм үткәргәргә;

- хокукый инициативаны чыгаруга ярдәм итү өчен имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр булдырырга;

- жирлек халкының имзаларын җыярга һәм хокукый инициативаны чыгаруга теләктәшлек йөзеннән законнарга каршы килмәгән юллар белән агитация алып барырга.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары хокукый инициативаны тормышка ашыруда гражданнырга ярдәм күрсәтергә бурычлы.

5. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты жирлек Советы, жирлек Башлығы тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенцияләре нигезендә жирлек Советының ачык утырышында кертү көненнән өч ай эчендә мәжбүри карап тикшерелергә тиеш.

6. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда, гражданнырның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен бәян итү мөмкинлеге бирелергә тиеш.

7. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты карау процедурасы жирлек Советы регламенты, жирлек Башлығының, жирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилленгән карар рәсми рәвештә гражданнырның инициатив төркеменә хәбәр ителергә тиеш.

#### 16 статья. Инициатив проектлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яисә башка мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган чараларны гамәлгә ашыру максатларында жирле үзидарә органнарына бирелгән хәл итү хокукы жирлек башкарма комитетына инициатив проект кертелергә мөмкин. Жирлек территориясенә инициатив проектлар гамәлгә ашырылырга мөмкин булган өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән уналты яшыкә житкән һәм тиешле жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданнын торган инициатив төркем, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба – проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны жирлек Советының норматив хокукый акты белән киметелергә мөмкин. Жирлек Советының норматив хокукый акты нигезендә проект инициаторы булу хокукы тиешле жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проектта түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

1) муниципаль берәмлектә яисә аның өлешендә яшәүчеләр өчен чишелеше өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау;

2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәсе (көтелә торган нәтижеләре) тасвирламасы;



4) инициатив проектны гамәлгә ашыруга кирәкле чыгымнарны алдан исәпләп чыгару;

5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырыла торган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынган затларның планлаштырыла торган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яисә) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициатив түләүләрнең планлаштырыла торган күләмәнән тыш, әлеге акчаларны инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен куллану күздә тотылган очракта жирлек бюджеты акчаларының күләмен күрсәтү;

8) инициатив проект чикләрендә гамәлгә ашырылачак жирлек территориясен яисә аның өлешен жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә күрсәтү;

9) жирлек Советының норматив хокукый актында каралган башка белешмәләр.

4. Инициатив проект жирлекнең башкарма комитетына кертелгәнче, инициатив проектны тикшерү, аның жирлек халкы яисә аның өлеше мәнфәгатьләренә туры килүен, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау турында гражданнар жыены, жыелышы яисә конференциясе тарафыннан карар кабул итү максатларында гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә каралырга тиеш. Шул ук вакытта берничә инициатив проектны бер жыенда, бер жыелышта яисә гражданнарның бер конференциясендә карарга мөмкин.

Жирлек Советының норматив хокукый актында инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен гражданнардан сорашып белешү, аларның имзаларын жыю юлы белән дә ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Проект инициаторлары, инициатив проектны жирлек башкарма комитетына керткәндә, аңа тиешенчә гражданнар жыены, жыелышы яисә конференциясе беркетмәсен, гражданнардан сорашып белешү нәтижеләрен һәм (яисә) инициатив проектны жирлектә яисә аның бер өлешендә яшәүчеләрнең хуплавын раслый торган имза кәгазьләрен теркәп куялар.

5. Инициатив проектны жирлекнең башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш: <http://jutaza.tatarstan.ru> / адресы буенча, инициатив проектны жирлек башкарма комитетына керткән көннән алып өч эш көне эчендә һәм анда белешмәләр булырга тиеш, әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгәннәре, шулай ук проект инициаторлары турында. Бер үк вакытта гражданнарга инициатив проект буенча үзләренең искәртмәләрен һәм тәкъдимнәрен жирлек

башкарма комитетына тапшыру мөмкинлеге турында, аларны тапшыру срогын күрсәтеп, хәбәр ителә, ул биш эш көненнән дә ким була алмый. Үз кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен жирлектә уналты яшыкә житкән кешеләр жибәрергә хокуклы.

6. Инициатив проект кертелгән көннән алып 30 көн эчендә жирлек башкарма комитеты тарафыннан һичшиксез каралырга тиеш. Жирлек башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижәләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшне жирлек бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә тиешле максатларга һәм (яисә) жирлек бюджеты проектны төзү һәм карау (жирлек бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү)тәртибе нигезендә дәвам итәргә;

2) инициатив проектны хуплаудан баш тартырга һәм инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, аны проект инициаторларына кире кайтарырга.

7. Жирлек башкарма комитеты түбәндәге очраklarның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында Карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертүнең һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, жирлек уставына туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарының кирәкле вәкаләтләре һәм хокуклары булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкин булмау;

4) инициатив түләүләр барлыкка китерелмәгән инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле акчалар күләмендә жирлек бюджеты акчаларының булмавы;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижәлерәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проектны конкурс аша сайлап алудан узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта проект инициаторларына инициатив проектны бергәләп эшләп бетерергә тәкъдим итәргә, шулай ук аны үз компетенцияләре нигезендә башка муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органына яисә дәүләт органына карауга тапшырырга тәкъдим итәргә хокуклы, ә әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта.

9. Инициатив проектларны күрсәтү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алу тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен күрсәтелә торган инициатив проектларга карата инициатив проектлар булырга тиешле белешмәләр составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларга ярдәм

итүдән баш тарту нигезләре, мондый инициатив проектларны конкурста сайлап алу тәртибе һәм критерийлары Закон һәм (яисә) Татарстан Республикасының башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта 3, 6, 7, 8, 9, 11 нче өлешләрнең таләпләре һәм әлеге статьяның 12 се кулланылмый.

11. Жирлек башкарма комитетына берничә инициатив проект, шул исәптән эчтәлеге буенча охшаш өстенлекле проблемаларны тасвирлап кертелгән очракта, жирлек башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проектның инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны уздыру коллегияль органга (комиссиягә) йөкләнә, аны булдыру һәм эшчәнлеге тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә. Коллегияль орган (комиссия) составы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә. Бу чакта коллегияль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми саныннан яртысы жирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнәп куелырга тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алу уздырганда инициатив проектларны коллегияль орган (комиссия) тарафыннан карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, тиешле жирлек территориясендә яшәүче гражданныр жыены, жыелышы яисә конференциясе тарафыннан вәкаләт бирелгән башка гражданныр, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны гамәлгә ашыруга Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә жәмәгать контролен гамәлгә ашырырга хокуклы.

14. Инициатив проектны жирлек башкарма комитеты каравы, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы, шул исәптән акчалардан файдалану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәти һәм (яисә) хезмәттә катнашуы турындагы мәгълүмат Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» Мәгълүмати-«Интернет» телекоммуникация челтәрендә урнаштырылырга: <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгаклары турында Поселения Башкарма комитеты хисабы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында <http://jutaza.tatarstan.ru/> веб-адрес буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталы составында “Рәсми Татарстан” дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы составында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш, инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланган көннән алып 30 календарь көн эчендә.

1. Жирлектә территорияль ижтимагый үзидарә гражданнарның жыелышларын һәм конференцияләрен уздыру, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә органнарын тәзү юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территорияль ижтимагый үзидарә гражданнар яши торган түбәндәге территорияләр чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йортка керү; күпфатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек булмаган авыл торак пункты; Гражданнар жирлек чикләрендә яши торган башка территорияләр.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре Тиешле территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территорияль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый рәвешендә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территорияль ижтимагый үзидарә уставында:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территорияль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен булдыру, туктату тәртибе, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданнарның жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда тиешле территориядә уналты яшкә житкән халыкның кимендә өчтән бере катнашса, тулы хокуклы дип санала.

Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда гражданнар жыелышларында сайланган һәм тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыелышының, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территорияль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территорияль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

- 3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенәң төп юнәлешләрен билгеләү;
- 5) территориаль ижтимагый үзидарэ керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;
- 6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлегенә турында хисапларны карау һәм раслау;
- 7) инициатив проект буенча фикер алышу һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

10. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

- 1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклайлар;
- 2) гражданнар жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәләшен тәмин итәләр;
- 3) территорияне карап тоту, төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтияжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, жирлек бюджеты акчаларынан файдаланып, жирлек башкарма комитеты белән шартнамә нигезендә дә гамәлгә ашырырга мөмкиннәр;

4) күрсәтелгән актларны кабул итү компетенцияләренә кертелгән шушы органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары тарафыннан һичшиксез каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын жирле үзидарэ органнарына (жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына) кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары инициатив проектны проектның инициаторлары сыйфатында тәкъдим итә алалар.

12. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлегә Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

18 статья. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә кую тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру максатларында халык, жирлекнең жирле үзидарэ органнары инициативасы белән территориаль ижтимагый үзидарэ Уставы проектын эшләүче һәм чикләрендә әлегә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданнарның жыелышын (конференциясен) чакыруны оештыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар жыелышы (конференциясе) жирлекнең тиешле территориясендә территориаль ижтимагый үзидарэ төзү турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркәүгә бәйле мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле (вәкаләтле) вәкиленә (вәкилләренә) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә уставы жирлек Советы тарафыннан теркәлгән мизгелдән гамәлгә куелган дип санала.

#### 19 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар жылышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) тарафыннан жирлек башлыгына тапшырыла:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар жылышының барлык вәкаләтле вәкилләре имзалаган гариза;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә төзү турында Карар кабул ителгән гражданнар жылышы беркетмәсе, анда һәр вәкаләтле вәкилнең фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм аны бирү датасы, яшәү урыны адресы күрсәтелә;

3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документлар тапшыру турындагы таләп рәхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документларны алуга исемлек һәм аларны алу датасы күрсәтеләп, расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар кәргән көннән алып ике атна эчендә Уставны теркәү яисә аны теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы Карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жылышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советының киңәш бирү тавышы хокукына ия утырышында катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә жирлек башлыгы әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән алып 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту дәлилленәргә тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә төзүнең максатка ярашлы булмавы сәбәпләре буенча территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту рәхсәт ителми.

8. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән дәлилленгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә язма рәвештә гражданнар жылышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) житкереләргә тиеш.

9. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында жирлек Советы карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе аны теркәү турында тамга белән гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхә жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

## 20 статья. Гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен жирлек халкы катнашында жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы яки үз вәкаләтләрен контракт нигезендә башкаручы жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән үткәрелә.

Халык яисә жирлек Советы инициативасы белән үткәрелә торган гавами тыңлаулар – жирлек Советы тарафыннан, ә жирлек башлыгы яисә контракт нигезендә үз вәкаләтләрен башкаручы жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Гавами тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, уставка жирлек уставын шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) жирлекне социаль-иқтисадый үстерү стратегиясе проекты;

4) жирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору өчен муниципаль берәмлек халкының тавыш бирү юлы белән йә гражданнар жыеннарында белдерелгән ризалыгын алу таләп ителгән очраклардан тыш.

4. Гавами тыңлауларны үткәрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән гавами тыңлауларны үткәрү турындагы карар һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты түбәндәге адрес буенча жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт.; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында <http://jutaza.tatarstan.ru/> веб-адрес

буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы һәм “Рәсми Татарстан” жирле үзидарә органнарының Бердәм Порталы составында, гавами тыңлаулар уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса.

5. Гавами тыңлаулар үткәрү турында карар басылып чыккан көннән алып аларны үткәргән көнгә кадәр жирлек халкы жирлек башлыгына гавами тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм кисәтүләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

6. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынучы затлар чакырып үткәрелә. Гавами тыңлауларда жирлектә яшәүче һәркем катнашырга хокуклы.

7. Гавами тыңлаулар үткәрү йомгаклары буенча тәкъдимнәр кабул ителә, алар гавами тыңлауларга чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү компетенцияләренә кертелгән жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

8. Гавами тыңлаулар нәтижәләре, кабул ителгән карарны дәлилләп нигезләүне дә кертәп, жирлек территориясендә Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт адресы буенча урнашкан махсус мәгълүмат стендларында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш: Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» ны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында урнаштыру юлы белән: <http://jutaza.tatarstan.ru> / адресы буенча, гавами тыңлаулар үткәреелгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган булса.

9. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә һәм гавами тыңлауларны үткәрү вакыты һәм урыны турында жирлек халкына алдан хәбәр итүне, муниципаль хокукый акт проекты белән алдан танышуны, жирлек халкының гавами тыңлауларда катнашуын тәмин итә торган башка чараларны, кабул ителгән карарларны дәлилләп нигезләүне дә кертәп, гавами тыңлаулар нәтижәләрен бастырып чыгаруны (халыкка житкерүне) күздә тотарга тиеш.

10. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләренә бланлау проектлары, территорияләренә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тотучы проектлар, жир кишәрлегеннән яисә



капиталь төзелеш объектыннан файдалануның шартлы рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, рөхсәт ителгән капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен мондый файдалануның икенче төренә үзгәртү мәсьәләләренә жирдән файдалануның һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы законнар нигезендә гавами тыңлаулар яисә ижтимагый фикер алышулар үткәрелә.

## 21 статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсе вазыйфаи затлары эшчәнлегенә турында халыкка мәгълүмат бирү, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, жирлек территориясенә бер өлешендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Инициатив проектлар кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында Тиешле территориядә уналты яшыкә житкән кешеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектлар кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

4. Жирлек Советы яисә жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы тиешенчә жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

5. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар жыелышы жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм жыелышта катнашырга хокуклы халык санының кимендә 10 процентын тәшкил иткән гражданнар төркеменә, шул территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар житәкчеләренә язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар жыелышын уздыру турындагы тәкъдимдә аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегенә, жыелышны уздыруның тәкъдим ителә торган вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдимгә вәкаләтле затлар, ә жыелыш үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынының адресын күрсәтеп, әлегә гражданнар имза салырга тиеш.

Жирлек советы якындагы утырышында гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнар жыелышын үткөрүдән аның максатка ярашлы булмавы сәбәпләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

6. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

7. Гражданнар жыелышын үткөрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә жыелыш уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакуләм мәгълүмат чараларыннан, почта хәбәрләреннән, фатир саен (ишегалды) әйләнәп чыгулардан, белдерүләрдән һәм башка мөмкин булган чаралардан файдаланып хәбәр ителә.

Гражданнар жыелышын әзерләүне һәм уздыруны жирлекнең башкарма комитеты тәмин итә.

8. Жыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашу хокукы булган гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча муниципаль сайлаулар уздырғанда файдаланыла торган Россия Федерациясе гражданнарын теркәп исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Әгәр жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар жыелышы тулы хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашучы гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

9. Гражданнар жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирлек жирле үзидарәсенә вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

10. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча уздырыла торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

11. Гражданнар жыелышы кабул иткән мөрәжәгатьләр мөрәжәгатьләрдәге мәсьәләләренә хәл итү компетенцияләренә кертелгән жирле үзидарә органнары һәм жирлек жирле үзидарәсенә вазыйфай затлары тарафыннан язма жавап жибәрәп, мәжбүри каралырга тиеш.

12. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлегә Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

13. Гражданнар жыелышы йомгалары рәсми рәвештә басылып чыгарга, шулай ук жирлек территориясендә түбәндәге адрес буенча махсус мәгълүмат стендларында халыкка житкереләргә тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт.; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-

телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында урнаштыру юлы белән: <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча, аны үткәргәннән соң бер ай эчендә.

## 22 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмиятгәгә мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектә яшәүче барлык кешеләрнең фикерен ачыклау кирәк булган очракта үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру кыен булган, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жыелышында катнашу хокукы булган халык саны 100 кешедән арткан очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатларны сайлау тәртибе әлегә Устав, жирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) тиешенчә жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы), әгәр анда гражданнар жыелышларында сайланган һәм тиешле территориядә яшәүче уналты яшькә житкән кешеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, тулы хокуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышлары) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) йомгаклары түбәндәгә адрес буенча жирлек территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт.; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында <http://jutaza.tatarstan.ru/> веб-адрес буенча “Интернет” мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталы һәм “Рәсми Татарстан” жирле үзидарә органнарының Бердәм Порталы составында урнаштырыла, аны үткәргәннән соң бер ай эчендә.

## 23 статья. Гражданнар жыены

1. Гражданнар жыены халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвешә булып тора.

2. Гражданнар жыены «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган очракларда һәм жирлек Советы тарафыннан расланган «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлегендә гражданнар жыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турында»гы нигезләмәгә ярашлы рәвештә үткәрелә.

3. Гражданнар жыены анда торак пунктта (йә аның территориясенә бер өлешендә) яисә жирлектә сайлау хокукына ия булган халыкның яртысыннан артыгы катнашканда хокукка ия. Әгәр торак пунктта әлегә торак пунктта сайлау хокукына ия халыкның яртысыннан артыгының бер үк вакытта бергә булу мөмкинлегә булмаса, гражданнар жыены жирлек уставы нигезендә «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлегендә гражданнар жыенын үткәрүгә әзерлек тәртибе турында»гы нигезләмәдә расланган тәртиптә гражданнар жыенын үткәрү турындагы Карар кабул ителгән көннән алып бер айдан да артмаган чорда этаплап үткәрелә. Моңа кадәр гражданнар жыенында катнашкан затлар алдагы этапларда тавыш бирүдә катнашмый. Гражданнар жыены карары өчен гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыграгы тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

4. "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"гы 2003 елның 6 октябрәндәгә 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар жыены уздырылырга мөмкин:

1) составына күрсәтелгән торак пункт кергән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсә буенча торак пунктта күрсәтелгән торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә китерә торган жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсә буенча;

2) жирлек составына керүче торак пунктта әлегә торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсә буенча;

3) авыл торак пунктында муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясә законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс уздырганда конкурс комиссиясә составына кандидатуралар күрсәтү максатларында;

4) торак пункт территориясенә әлегә өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсә буенча жирлек составына керүче торак пункт территориясә өлешендә Татарстан Республикасы Законы нигезендә.

5. Гражданнар жыены, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәгә

131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4.3 пунктында каралган очрактан тыш, жирлек башлыгы тарафыннан йә сайлау хокукына ия торак пунктта яшәүчеләрнең кимендә 10 кешедән торган төркеме инициативасы белән чакырылырга мөмкин.

6. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенең 4.3 пунктында каралган гражданныр жыены торак пункт территориясенең тиешле өлешендә кимендә 10 кешедән торган халык төркеме инициативасы белән жирлек Советы тарафыннан чакырылырга мөмкин.

Гражданнырның үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча гражданныр жыены уздырылырга мөмкин булган жирлек составына керүче торак пункт территориясенең чикләрен билгеләү критерийлары жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләне хәл итүдә торак пункт территориясенең күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең мәнфәгатьләренең уртаклыгы критерийларыннан чыгып, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

6. Жыенны уздыру инициативасын хуплап жыйрга кирәкле имзалар саны сайлау хокукына ия, торак пункт территориясендә даими яисә күбесенчә яшәүче, яшәү урыны буенча теркәлгән гражданныр санының 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

7. Жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданныр жыены жирлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданныр жыены жирлек Советы карары белән билгеләнә.

8. Торак пунктта яшәүчеләргә гражданныр жыенын үткәрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителә, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлегендә гражданныр жыенын үткәргә эзерлек тәртибе турында»гы нигезләмәдә билгеләнгән тәртип нигезендә муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданныр жыены карарына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән алдан ук таныштырыла.

9. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, жирлек башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертеләргә тиеш.

## 24 статья. Гражданнырдан сораштыру

1. Гражданнырдан сораштыру жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халыкның фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен жирлекнең бөтен территориясендә яисә территориясенең бер өлешендә үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре рекомендация характерында.

2. Гражданнырдан сораштыруда жирлекнең сайлау хокукына ия халкы катнашырга хокуклы. Инициатив проектны хуплау турында гражданнырның

фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча гражданнардан сораштыруда инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган жирлектә яки аның өлешендә уналты яшыкә житкән кешеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнардан сораштыру инициативасы буенча үткәрелә:

1) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы – жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының – жирлек жирләренә республика һәм республикаара әһәмияттәге объектлар өчен максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнар фикерен исәпкә алу өчен;

3) инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган жирлектә яисә аның бер өлешендә яшәүче уналты яшыкә житкән кешеләр - әлеге инициатив проектны хуплау турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү һәм үткәрү тәртибе Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлек уставы һәм (яисә) жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

5. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сорашып белешү үткәрү өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайты файдаланылырга мөмкин: <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча. Гражданнардан сорашып белешүне билгеләү турында жирлек Советы карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) сораштыруны үткәрү датасы һәм сроклары;

2) Сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган сорауны (сорауларны) формалаштыру;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазенә формасы;

5) сораштыруда катнашучы жирлектә яшәүчеләрнең минималь саны;

6) <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталының Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтыннан файдаланып гражданнардан сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Жирлек халкына гражданнардан сорашып белешү уздыру турында ул уздырылырга кимендә 10 көн кала хәбәр ителә.

7. Гражданнардан сораштыру эзерләүгә һәм уздыруга бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән-жирлекнең жирле үзидарә органнары яисә жирлек халкы инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораптыру үткәргәндә – Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән.

8. Сораптыру нәтижәләре түбәндәге адрес буенча жирлек территориясендәге махсус мәгълүмат стендларында халыкка житкерелергә тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 16 йорт яисә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «Рәсми Татарстан» бердәм порталында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә: <http://jutaza.tatarstan.ru> / адресы буенча, аны үткәргәннән соң бер ай эчендә. Сораптыру нәтижәләре белән жирлектә яшәүче теләсә кайсы кеше танышырга хокуклы. Сораптыру нәтижәләре жирлекнең жирле үзидарә органнары тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

25 статья. Жирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә Тиешле территориядә яшәүче гражданныр таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, жирлек халкына таратыла, халык белән танышу өчен уңайлы урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка житкерелә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта жирлек советы фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәргә һәм искәртмәләргә карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Жирлек советы үзе чыгара торган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәмин итә, моның өчен тиешле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек советына жибәрелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижәләре турында халыкка хәбәр ителә.

26 статья. Жирлекнең ижтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында гражданның һәм жирлек жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәмин итү өчен жирлекнең ижтимагый советы төзелә.

2. Жирлекнең ижтимагый советы аның эшчәнлегендә халыкның, ижтимагый берләшмәләренң һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә төзелә.

3. Жирлек Ижтимагый советын формалаштыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, жирлек жирле үзидарә органнарының мәгълүмат бирүгә, консультацияләүгә һәм жирлек Ижтимагый советы эшчәнлегенә ярдәм итүнең башка мәсьәләләренә карата хокуклары, бурычлары һәм жаваплылыгы, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлегенң башка мәсьәләләре жирлек Советы раслый торган нигезләмәдә билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) Советлар жирлекнең жирле үзидарә органнары каршында аларның карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш ижтимагый башлангычларда гамәлгә ашырыла.

27 статья. Гражданның жирлекнең жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре

1. Гражданның жирлекнең жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданның мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданның мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында»гы 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ санлы Федераль Законда, «Татарстан Республикасында гражданның мөрәжәгатьләре турында»гы 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданның мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Жирле үзидарәнең вазыйфай затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы булалар.

28 статья. Жирлек халкы тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Федераль законнар нигезендә әлеге Уставта каралган халык тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвешләре белән беррәттән, гражданның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.



2. Жирлек халкының жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфай затлары жирлек халкының жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруында һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында халыкка ярдәм итәргә тиеш.

### III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

29 статья. Жирлек советы - жирлек жирле үзидарәсенәң вәкиллеке органы

1. Жирлек советы жирлек жирле үзидарәсенәң даими эшләүче сайланулы коллегияль вәкиллеке органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы, кыскартылган исеме Урыссу ш.т.б. МБ Советы.

3. Жирлек Советының вәкаләтләр чоры - 5 ел.

4. Жирлек советы жирлек халкына хисап тотә һәм аны контрольдә тотә.

5. Жирлек советының үз исеме язылган мөһерә, бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

30 статья. Жирлек Советы составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 15 депутаттан тора.

2. Жирлек советы составына жирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганда жирлек советы тулы хокуклы була.

31 статья. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәненәң сайланулы органы әгъзасы, жирлек башлыгы, жирле үзидарәненәң башка сайланулы вазыйфай заты статусы

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла. Яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көн аның сайлаулардан соң беренче утырышын үткөрү көне дип санала.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урынындагы хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып барып, бушатылмый торган нигездә эшли. Жирлектә даими нигездә бер генә депутат эшли ала.

3. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары биналарда, махсус билгелэнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә уздырыла, әгәр аларны үткәрү тормышны тәмин итү объектларының, транспорт яки социаль инфраструктураның, элемтәнең эшләвен бозуга, жәяүлеләр һәм (яисә) транспорт чараларының хәрәкәтенә йә гражданның торак урыннарга яисә транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачаулык тудыруга китермәсә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирлек жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Бу чакта жирлек Советы депутаты күрсәтелгән органнарга аларны үткәрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

4. Жирлек башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус билгелэнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

5. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән гавами чара рәвешендә очрашулары Россия Федерациясенәң жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

6. Жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнә торган гавами чара рәвешендә жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә уздыруга каршылык күрсәтү Россия Федерациясе законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.

7. Жирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

8. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәмин ителә.

9. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан раслана торган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, аларда депутатның түбәндәге йөкләмәләре булырга тиеш:

1) эшкуарлык эшчәнлегенә белән шәхсэн яисә ышанычлы затлар аша шөгыйльләнмәскә, шулай ук хужалык итүче субъект белән идарә итүдә катнашырга (торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативлары, күчәмсез мөлкәт милекчеләре ширкәтләре һәм билгелэнгән тәртиптә теркәлгән һөнәр берлекләре, Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советы, башка муниципаль берәмлекләренәң берләшмәләреннән тыш), әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса яисә тәртиптә булса, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгелэнгән муниципаль хокукый актта аңа әлеге оешма белән идарә итүдә катнашу йөкләнмәгән;

2) депутат вазыйфаларын объектив үтәүдә шик тудырырлык үз-үзенне тотудан тыелып торырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек Советы абруена зыян китерерлек конфликтлы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты килеп чыгу куркынычы булганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларын объектив үтәүгә йогынты ясый яисә йогынты ясый алган вәзгыять булганда - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлдерелгән карарын үтәргә;

4) гавами чыгышларның жирлек Советында билгеләнгән кагыйдәләрен үтәргә;

5) Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа билгеле булган белешмәләрне депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

б) депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачулар, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләүләр) түләмәскә.

10. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы жирлек Советы депутаты тиеш түгел:

1) эшкуарлык эшчәнлегә белән шәхсэн яисә ышанычлы затлар аша шөгыйльләнергә;

2) коммерциячел яисә коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәге очраклардан тыш:

а) сәяси партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел һөнәр берлегә оешмасының сайланулы органы белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез мөлкәт милекчеләре ширкәтенә съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерциягә карамаган оешма идарәсендә (сәяси партия идарәсендә катнашудан тыш, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайланулы органы тарафыннан, башка ижтимагый оешма, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары съездында (конференциясендә) яисә гомуми жыелышында катнашу) Татарстан Республикасы Башлыгына (Рәисенә) алдан хәбәр итеп, Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә;

в) "Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре советы" Ассоциациясендә, муниципаль берәмлекләренә башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында жирлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) оештыручысы (акционеры, катнашучысы) муниципаль берәмлек булган оешманың идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә жирлек мәнфәгатьләрен муниципаль берәмлек исеменнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен йә муниципаль милектәге акцияләргә

(устав капиталындагы өлешлэргә) идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актлар нигезендә түләүсез нигездә бирү;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) укуйтучылык, фәнни һәм башка ижат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шулу вакытта укуйтучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый;

4) Әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә карамаган чит ил хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләренә башка органнары составына керәргә.

11. «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ санлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында»гы 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ санлы Федераль закон, «Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларның счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында»гы 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр, тыюлар, бурычлар үтәлмәгән очракта жирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла, әгәр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

12. Жирлек Советы депутаты тарафыннан коррупциягә каршы көрәш турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында белешмәләренә дәрәсләген һәм тулылыгын тикшерү Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Рәисе карары белән үткәрелә.

13. Әлеге статьяның 12 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында»гы 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ санлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында»гы 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ санлы Федераль закон, 07.05.2013 елның 79-ФЗ номерлы "Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларның счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс

инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында"гы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактлары ачыкланганда, Татарстан Республикасы Рәисе җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә аңа карата җаваплылыкның башка чарасын куллану турындагы гариза белән тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле җирле үзидарә органына яисә судка мөрәҗәгать итә.

14. Җирле үзидарәнең сайланулы органы депутатына, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затына, үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дәрәс булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшырган депутатка, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасына, хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, әгәр әлегә белешмәләргә бозу җитди булмаса, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 06 октябрдәгә 131-ФЗ санлы Федераль законда һәм җирлек Советы карары белән расланган Тәртиптә билгеләнгән җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин.

32 статья. Җирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәте

1. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук предприятие, оешма коллективлары, дәүләт һәм аның сайлау округы территориясендә урнашкан башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап бирә.

3. Җирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елына кимендә бер мәртәбә үз эше турында хисап тотат, вакыт-вакыт аларга җирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук айга кимендә бер мәртәбә сайлаучыларны кабул итә.

4. Җирлек Советы депутаты җирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәргә, гаризаларны, шикәятләргә карарга, алардагы мәсьәләләргә дәрәс һәм вакытында хәл итәргә ярдәм итәргә тиеш.

33 статья. Җирлекнең яңа сайланган Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш җирлек Советы беренче утырышка җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Җирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын җирлек башлыгы, ә ул булмаганда – җирлек сайлау комиссиясе чакыра.

2. Жирлек Советының сайлаулардан соң беренче утырышын, яңа жирлек башлыгы сайланганчы, жирлек Советының Өлкән яшьтәге депутаты ача һәм алып бара.

#### 34 статья. Жирлек Советы Компетенциясе

1. Жирлек Советы компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;
- 2) жирлек территориясендә законнар нигезендә гомуми мәжбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;
- 4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча Россия Федерациясенә Салымнар һәм жыемнар турындагы законнары нигезендә ташламалар бирү;
- 5) жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясен раслау;
- 6) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;
- 7) жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициатива күрсәтү;
- 8) жирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм жирлек Советы депутатларын сайлаулар буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 9) жирле референдумны билгеләү;
- 10) жирлек башлыгын сайлау;
- 11) жирлек башлыгы урынбасарын сайлау;
- 12) жирлек башкарма комитеты җитәкчесен билгеләп кую, аның отставкасын кабул итү;
- 13) Татарстан Республикасы Ютазы район Советына жирлек Советы депутатларын арасыннан жирлек вәкилен сайлау;
- 14) жирлек башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;
- 15) жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;
- 16) жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләү;
- 17) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 18) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен билгеләү;
- 19) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә, эшләр башкаруга тарифлар билгеләү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү, федераль законнарда каралган очраклардан тыш;
- 20) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

21) жирле үзидарэ органнары эшчэнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тээмин итү тәртибен билгеләү;

22) жирлек башлыгын отставкага жибөрү турында Карар кабул итү;

23) жирле үзидарэ органнарының һәм жирлек жирле үзидарәсе вазыйфай затларының жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

24) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

25) жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

26) урам-юл челтәре элементларына исемнәр (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальәра әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмиятендәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү тәртибен билгеләү, мондый исемнәренә үзгәртү, юкка чыгару;

27) гадәттән тыш хәлләренә бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

28) муниципаль махсуслаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;

29) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарына жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

30) коммерциягә карамаган автономияле оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерциягә карамаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

31) муниципаль хокукый актларны халыкка житкерү, район халкына рәсми мәгълүматны житкерү өчен матбугат массакүләм мәгълүмат чарасын һәм (яисә) Челтәр басмасын булдыру;

32) жирлек Уставына һәм жирлек Советы карарларына аңлатма бирү;

33) үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча жирлек Советы Регламентын һәм башка карарлар кабул итү;

34) жирлек Советы Аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

35) жирлек башлыгына һәм жирле үзидарәнең сайланулы башка вазыйфай затларына, жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, Мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

36) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек Советы карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Жирлек советы жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житэкчесенен аларның эшчәнлеге, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгы карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтижеләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

### 35 статья. Жирлек Советының эш тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшенең төп формасы аның утырышларынан гыйбарәт, анда жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек Советы утырышында сайланган депутатларның кимендә 50 проценты катнашса, ул тулы хокуклы.

4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер мәртәбә уздырыла. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән бере чакырыла.

5. Совет утырышларын жирлек башлыгы чакыра. Жирлек Советы депутатларына һәм чакырылган затларга чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында – биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышны уздыруга кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм ачыктан-ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында жирлекнең теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда жирлек Советы ябык утырыш үткөрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда жирлек Советы чакырган затлар гына, шулай ук законнар нигезендә утырышта катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Жирлек советы утырышы беркетмәсенә кул куелгач, жирлек башлыгы аның белән жирлектә яшәүче теләсә кайсы кеше таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутатның бер тавышы бар. Жирлек Советы депутаты тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемләп) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары жирлек Советы Регламентында билгеләнә.

### 36 статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген жирлек Башлыгы оештыра.



2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен депутатлар арасынан, жирлек башлыгы һәм аның урынбасарынан тыш, даими яисә вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин (яисә) күрсәтелгән мәсьәләләрне жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча эзерләү өчен җаваплы депутатлар билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү, жирлек карамагына кертелгән аеруча эһәмиятле мәсьәләләрне тикшерү өчен жирлек Советы каршында аның карары буенча депутатлар, жирлек башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин..

37 статья. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрне гамәлгә ашыру

1. Жирлек советы жирлек территориясендә әлеге Устав нигезләмәләренә, жирлек Советы кабул итә торган норматив хокукый актларның үтәлешен, жирлек бюджеты үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларынан, жирлекне үстерү программаларынан файдалануны, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе эшчәнлеген тикшереп тора.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы, жирлек башлыгы карары белән күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен депутатлар арасынан вакытлы контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Кануннар нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек бюджеты акчаларынан максатчан файдалануны, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтижәлелеген тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткәрү тәртибе жирлекнең Ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мөрәҗәгәте буенча жирлек Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүмат бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозу күрсәтелгән очракта, кичекмәстән хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту.

5. Жирлек советы жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесенә аларның эшчәнлегенә, Башкарма комитет һәм жирлек башлыгы

карамагындагы башка жирле үзидарэ органнары эшчэнлеге нэтижэлэре, шул исэптэн жирлек Советы куйган мэсьэлэлэрне хэл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

6. Жирлек советы, контроль функциялэрен башкарып, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчэнлегенэ тыкшынырга хоуклы түгел.

38 статья. Татарстан Республикасы Ютазы район Советына жирлек вэкилен сайлау

1. Жирлек вэкиле жирлек Советы депутатлары арасыннан Татарстан Республикасы Ютазы район Советына яшерен тавыш бирү юлы белэн сайлана.

2. Жирлек Советы депутатларының билгелэнгэн саныннан яртысыннан артыграгы хуплап тавыш биргэн кандидат сайланган дип санала.

39 статья. Жирлек Советы вэкалэтлэрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вэкалэтлэре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул ителгэндэ;

2) «Россия Федерациясендэ жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрэндэге 131-ФЗ санлы Федераль законның 73 статьясында каралган тэртиптэ һәм нигезлэр буенча жирлек Советын тарату;

3) жирлек Советы депутатларының элэге составының хоуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченэ кергэн очракта, шул исэптэн депутатларның үз вэкалэтлэрен туктатуларына бэйле рэвештэ;

4) жирлек үзгэртеп корылган очракта, шулай ук жирлек бетерелгэн очракта;

5) жирлек чиклэре үзгэрү нэтижэсендэ жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта;

6) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белэн кабул ителгэн карарны гамэлгэ ашыру өчен талэп ителэ торган муниципаль хоукый актны чыгару срогы бозылган очракта.

2. Жирлек Советы вэкалэтлэрен вакытыннан алда туктату аның депутатлары вэкалэтлэрен вакытыннан алда туктатуга китерэ.

3. Жирлек Советы вэкалэтлэре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар "Россия Федерациясе гражданның сайлау хоукларының һәм референдумда катнашу хоукының төп гарантиялэре турында"гы 2002 елның 12 июнэндэге 67-ФЗ санлы Федераль законда билгелэнгэн вакытларда үткэрелэ.

40 статья. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советын үз-үзен таркату турындагы карар жирлек башлыгы яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан да ким булмаган депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителә алмый:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисапны раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен дәлилләүче башка материаллар да кушып бирелергә мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату мәсьәләсе гавами тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карауның дәвамлылығы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм Нигезләмәләре турында һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен таркату турындагы инициатива күрсәтелгән көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советын үз-үзен таркату турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесе тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турындагы тәкъдимне кире каккан очракта, кабат инициатива, үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш бирү көненнән кимендә бер ел узгач күрсәтелергә мөмкин.

41 статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла торган очраklar түбәндәгеләр:

1) вафат булу;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) суд тарафыннан хокукка сәләтсез яисә хокукка сәләте чикләнгән дип тану;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

- 5) аңа карата судның гаепләү хөкеме законлы көченә керсә;
- 6) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә китү;
- 7) Россия Федерациясе гражданын йә чит дәүләт гражданын туктату – чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының чит дәүләт гражданы (гражданы) йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе гражданының йә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;
  - 8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алыну;
  - 9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
  - 10) хәрби хезмәткә чакырылу яисә аны алмаштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жибәрү;
  - 11) аның чит ил агенты статусын алуы;
  - 12) федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.
2. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очрактарда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.
3. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләр үтәлмәгән очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.
4. Депутат алты ай рәттән жирлек Советының барлык утырышларында житди сәбәпләрсез булмаганда, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы карары белән вакытыннан алда туктатыла.
5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында жирлек Советы карары вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча, ә бу нигез жирлек Советы утырышлары арасында барлыкка килгән булса, мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.
6. Татарстан Республикасы Рәисе жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн булып жирлек Советына әлеге гариза кергән көн санала.
7. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми басылып чыккан көннән туктатыла.
8. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

#### IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

42 статья. Жирлек башлығы - жирлекнең иң югары вазыйфай заты

1. Жирлек башлығы - жирлекнең иң югары вазыйфай заты.
2. Жирлек башлығы жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.
3. Жирлек башлығы вазыйфасының рәсми исеме - Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе башлығы, кыскартылган исеме - Урыссу ш.т. б. башлығы.
4. Жирлек башлығы вазыйфасы буенча Татарстан Республикасы Ютазы район Советы депутаты булып тора.

43 статья. Жирлек Башлығын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлығы, әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, жирлек Советы вәкаләтләре чорына жирлек Советы депутатлары арасыннан яңа сайланган жирлек советының беренче утырышында яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

Жирлек башлығын сайлау жирлек Советы депутатлары тарафыннан күрсәтелә торган кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлек халкы, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Рәисе тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артырагы аны сайлау өчен тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты жирлек башлығы итеп сайланган дип санала.

44 статья. Жирлек Башлығы статусы

1. Жирлек Башлығы даими нигездә эшли.
2. Жирлек Башлығы Татарстан Республикасы Ютазы район Советында даими нигездә башкарыла торган вазыйфага сайланган очракта, ул жирлек башлығы вәкаләтләрен даими булмаган нигездә башкара.
3. Жирлек Башлығы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына контрольдә тотыла һәм хисап тотат.
4. Жирлек Башлығы елга кимендә бер тапкыр жирлек Советы алдында үз эшчәнлегенә нәтижәләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләренә хәл итү турында хисап тотат.
5. Жирлек башлығы «Коррупциягә каршы тору турында»гы 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ санлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында»гы 03.12.2012 ел, № 230-ФЗ Федераль закон, 07.05.2013 елның «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр)

ачуны һәм аларның счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»гы 79-ФЗ санлы Федераль законы белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш..

#### 45 статья. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре

##### 1. Жирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлекне тәкъдим итә, жирлек исеменнән ышанычнамәсез эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларда рәислек итә, жирлек Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы;

3) жирлек Советы кабул иткән муниципаль хокукый актларны әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә имзалаый һәм халыкка житкерә;

4) муниципаль хокукый актларны үз вәкаләтләре чикләрендә чыгара;

5) жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән контракт тәзи;

6) жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып билгеләнгән тәртиптә жирлек Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнгә кадәрге чорда жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасарын вазыйфага билгеләп куя һәм вазыйфасыннан азат итә;

7) Жирлек советы эшендә хәбәрдарлыкны һәм жәмәгәтьчелек фикерен исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

8) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгәтьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

9) жирлек Советы утырышлары беркетмәләренә имза сала;

10) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;

11) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

12) жирлек Советы эшчәнлеген тотуга һәм тәэмин итүгә жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акчаларны бүлүче булып тора;

13) Гражданнырның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча жирлек Советының норматив хокукый актын законнар һәм әлеге Устав нигезендә кабул итүне оештыра;

14) жирлек жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, жирлек территориясендә эш итүче башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән тиешле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

15) жирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән

үзара хезмэттэшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;

16) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган жирле әһәмиятгә мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрән һәм аерым дәүләт вәкаләтләрән жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәмин итә;

17) Дәүләт һәм башка органнарда жирлек мәнфәгатьләрән тәмин итү һәм яклау чараларын күрә;

18) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясендә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында»гы 13.07.2015 елгы 224-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле жирле үзидарә органын билгели;

19) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлегә Уставта, жирлек Советы карарларында жирлек башлығы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

#### 46 статья. Жирлек Башлығы урынбасары

1. Жирлек башлығы тәкъдиме буенча жирлек Советы депутатлары арасыннан жирлек башлығы урынбасары сайлана.

2. Жирлек башлығы урынбасары, әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Әгәр жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыграгы аны яклап тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты жирлек башлығының сайланган урынбасары булып санала.

4. Жирлек башлығы урынбасары вазыйфаларны жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфалар бүленеше нигезендә башкара, жирлек башлығы йөкләмәләрән үти.

Жирлек башлығы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган йә аңа карата суд карары буенча сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган очракта, ул вакытлыча булмаганда (авыруга яисә отпускка бәйлә рәвештә) яисә үз вазыйфаларын үтәү мөмкинлегә булмаганда, аның вәкаләтләрән вакытлыча жирлек башлығы урынбасары башкара.

5. Жирлек башлығы урынбасары үз вәкаләтләрән, әлегә Уставның 44 статьясындагы 2 пункттында күрсәтелгән очрактан тыш, даими булмаган нигездә башкара.

6. Жирлек башлығы урынбасарының вәкаләтләре әлегә Уставның 41 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Жирлек башлығы урынбасары, жирлек башлығы инициативасы буенча яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере булган депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителә торган жирлек Советы карары нигезендә, теләсә кайсы вакытта вазыйфасыннан

чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

8. Жирлек башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы тору турында»гы 25.12.2008 ел, № 273-ФЗ санлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында»гы 2012 елның 03 декабрдәгә 230-ФЗ санлы Федераль законда, 07.05.2013 ел «Аерым категориядәгә затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм аларның счетлары (кертемнәре) булуны, акчаларны һәм кыйммәтле әйберләрне саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»гы 79-ФЗ санлы Федераль Законда билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш, әгәр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

9. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлегә устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

47 статья. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла торган очракта:

- 1) вафат булу;
- 2) үз теләге белән отставкага китү;
- 3) "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"гы 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ санлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жибәрү турында;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ санлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан азат итү;
- 5) суд тарафыннан хокукка сәләтсез яисә хокукка сәләте чикләнгән дип танылу;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;
- 7) аңа карата судның гаепләү хөкеме законлы көченә кергәндә;
- 8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә китү;
- 9) Россия Федерациясе гражданлыгын йә чит дәүләт гражданлыгын туктату – чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының чит дәүләт гражданлыгы (гражданлыгы) йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе гражданының йә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил



гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынган;

11) сәламәтлеге аркасында жирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга суд тәртибендә билгеләнгән ныклы сәләтсезлек;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгән очракта жирлекне үзгәртеп кору;

13) шәһәр округы белән берләшүгә бәйлә рәвештә жирлекнең муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

14) жирлек чикләре үзгәрү яисә жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә жирлек сайлаучылары санының 25 проценттан артыгракка артуы;

15) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу;

16) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә үтәмәү.

2. Жирлек башлыгының вәкаләтләре әлегә статьяның 1 өлешендәге 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекнең яна башлыгын сайлау вәкаләтләр шулай туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Әгәр жирлек Советының вәкаләтләре срогы тәмамланьрга алты айдан да кимрәк вакыт калса, жирлек башлыгын сайлау яңа сайланган жирлек советының беренче утырышында гамәлгә ашырыла.

3. Жирлек Советы тарафыннан үзен отставкага жибәрү турында Карар кабул ителгән жирлек башлыгы әлегә карарга карата шикаять белдерү турындагы гариза белән мондый карар рәсми басылып чыкканнан соң 10 көн эчендә судка мөрәжәгать итәргә хокуклы. Суд гаризаны карарга һәм гариза бирелгән көннән 10 көннән дә соңга калмыйча карар кабул итәргә тиеш.

4. Татарстан Республикасы Рәисенәң жирлек башлыгын вазыйфасыннан азат итү турындагы карары нигезендә йә жирлек Советының жирлек башлыгын отставкага жибәрү турындагы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы әлегә хокукый актка яисә карарга суд тәртибендә шикаять биргән очракта, жирлек Советы суд карары законлы көченә кергәнчә жирлек Советы тарафыннан сайлана торган жирлек башлыгын үз составыннан сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел.

48 статья. Жирлек башкарма комитеты-жирлек жирле үзидарәсенен башкарма-боеру органы

1. Жирлекнең башкарма комитеты жирлекнең жирле үзидарәсенен башкарма-боеру органы булып тора.

2. Жирлек Башкарма комитетының рәсми исеме – Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты, кыскартылган исеме - Урыссу ш.т.б. башкарма комитеты.

3. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек Советына хисап тотта һәм аны контрольдә тотта.

4. Жирлек башкарма комитетының, Граждан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, жирлек гербы төшерелгән һәм үз исеме язылган мөһерә, бланклары, шулай ук Россия Федерациясе гербы төшерелгән түгәрәк мөһерә бар.

5. Жирлек башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

49 статья. Жирлек Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет житәкчесә тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек Башкарма комитеты структурасына түбәндәгеләр керә: Башкарма комитет житәкчесә, аның урынбасары, башка вазыйфай затлар һәм жирлек Башкарма комитетының тармак (функциональ) органнары.

50 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Жирлекнең башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын эшли;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәмин итә, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясенә үтәлешен оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында отчет, жирлекнең социаль-икътисадый үсеш стратегиясә үтәлеше турында отчетлар эзерли;

- жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсә торышын тасвирлый торган статистик күрсәткечләренә жыюны һәм күрсәтелгән күрсәткечләренә Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

- «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында»гы 28.06.2014 елның 172-ФЗ санлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендәгә вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

2) муниципаль милеккә идарә итү, жирлек территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнә торган очракларда муниципаль мөлкәтне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм жирлек Советы белән килештерүгә (раслауга) кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекне икътисадый һәм социаль үстерүдә хезмәттәшлек итү турында шартнамәләр төзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә булышлык итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртип нигезендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп оештыру һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның житәкчеләрен билгели һәм биләгән вазыйфаларыннан азат итә;

- муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып ала; бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль биремнең үтәлешен финанс белән тәмин итә; жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль – мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү буенча эшләрнең заказчысы булып тора.;

- «Коммерциягә карамаган оешмалар турында»гы 12.01.1996 ел, № 7-ФЗ санлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерциягә карамаган оешмаларга ярдәм күрсәтә;

- полициянең участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен бина бирә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфаларын башкарган чорга торак урын бирә;

- депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын уздыру өчен бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели;

- бердәм жылылык белән тээмин итүче оешманың жылылык белән тээмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яисә) модернизацияләү йөкләмәләрен үтәвенә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

3) территорияль планлаштыру, жирдән һәм башка табигать ресурсларыннан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- жирлек чикләрендәге жирләрне резервлауны һәм жир кишәрлекләрен муниципаль ихтыяжлар өчен тартып алуны гамәлгә ашыра;

- жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда биналарны, корылмаларны тикшерә һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган хокук бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирә;

- Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә ирекле корылманы сүтү турында, ирекле корылманы сүтү яисә аны билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итә;

- максатчан билгеләнеше буенча файдаланылмый торган яисә Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген тартып алу турында карарлар кабул итә;

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда ирекле төзелешне сүтә яисә аны билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыра;

- экологик хәл турында халыкка хәбәр итә, әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнары бозучы предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

- федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнаша;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемент өлкәсендә:

- билгеләнгән тәртиптә гражданның социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак исәпкә ала;

- билгеләнгән тәртиптә торак урыннарын торак булмаган урыннарга һәм торак булмаган урыннары торак урыннарга күчерү турында карарлар кабул итә, күпфатирлы йорттагы урыннары үзгәртеп коруны һәм яңадан планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таний, күпфатирлы йортлар, барлык торак урыннары Россия Федерациясе яисә Татарстан Республикасы милкендә булган күпфатирлы йортлардан тыш, авария хәлэндәге һәм жиңмерелергә яисә реконструкцияләнергә тиешле;

- жирлектә яшәүче һәм торак урыннарына мохтаж аз керемле гражданның торак законнары нигезендә торак урыннары белән тээмин итә;

- муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыра, торак төзелеше өчен шартлар тудыра;

- муниципаль торак фондыннан файдалануны һәм аның сакланышын, әлеге фондын торак урыннарының санитария һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарының башка таләпләренә туры килүен муниципаль контрольдә тоту;

- жирлек территориясендә хәрәкәт итүче жәмәгать транспортының маршрутларын, хәрәкәт графикларын, тукталыш урыннарын раслый яисә килештерә;

- жәмәгать транспорты тукталышлары өчен билгеләнгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

- халыкны элементә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- Жирлек торақ пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итә, парковкалар (парковка урыннары) эшчәнлеген булдыруны һәм тәмин итүне дә кертеп, автомобиль транспортында, шәһәр жир өсте электр транспортында һәм юл хужалыгында поселок торақ пунктлары чикләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, юл хәрәкәтен оештыра, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләре гамәлгә ашыра;

- комплекслы кадастр эшләрен башкаруда федераль закон нигезендә катнаша;

- күчәмсез мөлкәтнең элек исәпкә алынган объектларының хокук ияләрен ачыклау буенча карарлар кабул итә һәм жирлек территориясендә күчәмсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрына кертү өчен күчәмсез мөлкәт объектларының хокукка ия булучылары турында белешмәләр жиберә.

5) авыл хужалыгын һәм эшқуарлыкны үстерү өлкәсендә:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, Кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

б) халыкка торақ-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, су жиберүне, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыра;

- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, жирлек китапханәләренең китапханә фондларын туплауны һәм аларның сакланышын тәмин итүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәмин итә;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслый һәм гамәлгә ашыра, жирлек чикләрендә урнашкан муниципаль торақ фонды булган күпфатирлы йортларга энергетик тикшерү үткәрә, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- «Жылылык белән тээмин итү турында»гы 27.07.2010 ел, № 190-ФЗ санлы Федераль законда каралган жылылык белән тээмин итүне оештыру вәкаләтләрэн гамәлгә ашыра;

- су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә «Су белән тээмин итү һәм ташландык суларны агызу турында»гы 07.12.2011 елның № 416-ФЗ санлы Федераль законында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшли һәм жирлек Советы раславына кертә, аларга карата таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

- жирле халыкның традицион сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыра, жирлектә халык сәнгать һөнәрләрэн саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнаша;

7) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерып туплау) һәм ташу эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрэн, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктуралары объектларынан һәм күрсәтелә торган хезмәтләрдән инвалидларның файдалана алуын тээмин итү таләпләрэн үтәүдән гыйбарәт, күрсәтелгән Кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыра, шулай ук шәһәр урманнарыннан, махсус сакланылучы урманнардан файдалануны, саклауны, яклауны, торгызуны оештыра. жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан табигый территорияләр;

- адреслашу объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына исемнәр (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яисә муниципальара эһәмияттәге, муниципаль районның жирле эһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирә, мондый исемнәрне үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслы реестрда;

- жирлек халкының күпләп ял итүе өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыра, моңа гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен тээмин итү дә керә;

8) гражданның хокукларын һәм ирекләрэн саклау, законлылыкны тээмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә

- жирлек территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә актларының үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрэн саклауны тээмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судында дәүләт хакимияте органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының,

предприятиелэрнең, учреждениелэрнең, оешмаларның жирле үзидарә хокукларын боза торган актларына карата шикаять бирә;

- жирлек чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарға һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын үткәрүне тәмин итә;

- милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясә халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуға һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауға юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

- террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук жирлек чикләрендә террорчылык һәм экстремизм күренешләренә нәтижеләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) бетерүдә катнаша;

- жирлек чикләрендәгә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм алардан килгән зыянны бетерүдә катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, жирлек халкын һәм территориясен табигий һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- жирлек территориясендә һәлакәттән коткару хезмәтләрен һәм (яисә) һәлакәттән коткару формироваиеләрен булдыруны, тотуны һәм аларның эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыра;

- су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыра;

- жирле әһәмияттәгә махсус сакланылучы табигать территорияләрен саклау һәм алардан файдалану өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- Россия Федерациясенәң су кануннарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесә вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, алардан файдалануны чикләү турында халыкка хәбәр итә;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- жирлек милкендәгә жир кишәрлекләре чикләрендә урнашкан территорияләргә карата әйләнә-тирә мохиткә тупланган зыян объектларын ачыклау һәм мондый зыянны бетерүне оештыра;

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- ял итүне оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлек милкендәгә мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) саклап калуны, алардан файдалануны һәм аларны популярлаштыруны, жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәгә мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) саклауны гамәлгә ашыра;

- жирлек территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, жирлекнең рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруда, яшьләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау чараларын эшләүдә һәм гамәлгә ашыруда, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруның төп юнәлешләре буенча муниципаль программаларны эшләүдә һәм гамәлгә ашыруда катнаша, жирлектә яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыруны мониторинглауны оештыра һәм гамәлгә ашыра;

10) жирлек жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын исәпкә ала һәм тиешенчә файдалануны тәмин итә;

- тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә хисаплар тапшыра;

11) башка вәкаләтләр:

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре төзү өчен кирәкле эшләрнең башкарылуын тәмин итә, федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрә;

- жирлекнең архив фондларын булдыруны тәмин итә;

- әлеге Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенң 9 – 12, 19 һәм 22 пунктларында каралган жирлекнең жирле эһәмиятендәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында гражданны ирекле нигездә жирлек өчен социаль эһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләрен гамәлгә ашыра;

- Россия Федерациясендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә гавами партнер булып тора һәм «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык һәм Россия Федерациясенң аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында»гы 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ санлы Федераль законның 18 статьясындагы 2 өлешендә каралган вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора;

- "Шәхси ярдәмче хужалык турында"гы 2003 елның 7 июлендәге 112-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә гражданны алып бара торган шәхси ярдәмче хужалыкларны хужалык кенәгәләрендә исәпкә ала;

- жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, моңа законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы



карарларында жирлек Советы яисә жирлекнең башка жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләр керми.

2. Жирлек башкарма комитеты жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) жирлек музейларын төзи;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтә һәм жирлек территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

6) жирлек территориясендәге муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнаша;

7) муниципаль янгыннан саклау булдыра;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарындагы затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтү комиссияләренә ярдәм күрсәтә;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»гы 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия ижтимагый берләшмәләре тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтә;

11) Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннарын торак законнары нигезендә бирә;

12) жирлек территориясендә яшәүче хужалары булмаган хайваннар белән эш итү эшчәнлеген гамәлгә ашыра;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»гы 23.06.2016 елгы 182-ФЗ санлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның Физик культурасын һәм спортын, адаптив физик культураны һәм адаптив спортны үстерүгә ярдәм итә;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында»гы 1992 елның 7 февралендәге 2300-І санлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра;

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорына торак урын бирә;

17) алкоголь, наркотик яисә башка төрле токсик исерек хәлдәге затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыра.

3. Жирлекнең башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган була.

Муниципаль контроль өлкәсендә жирлек башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда муниципаль контроль өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) жирлек территориясендә муниципаль контроль оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында»гы 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ санлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә башка вәкаләтләр.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре жирлек башкарма комитеты органнарына мондый органнарның статусын билгели торган хокукый актлар нигезендә йөкләнергә мөмкин.

#### 51 статья. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе

1. Жирлек Башкарма комитетын жирлек башкарма комитеты житәкчесе житәкли.

2. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе жирлек жирле үзидарәсенә әлегә вазыйфага контракт буенча билгеләнәп куела торган вазыйфаи заты булып тора.

3. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Оештыру-боеру функцияләрен башкару өчен жирлек башкарма комитеты житәкчесенә урынбасарлары була.

Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган йә аңа карата суд карары буенча сак астына алу яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары кулланылган очракта, ул вакытлыча булмаганда (авыруга яисә отпускка бәйле рәвештә) яисә үз вазыйфаларын үтәү мөмкинлегә булмаганда, аның вәкаләтләрен жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасары вакытлыча башкара.

5. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе, укытучылык, фәнни һәм башка ижәт эшчәнлегенән тыш, эшкуарлык, шулай ук бүтән түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә хокуклы түгел. Шул ук вакытта укытучылык, фәнни һәм башка ижәди эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбенә генә

финанслана алмый. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтчелек советлары, чит ил коммерциягә карамаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә хокуклы түгел.

6. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе “Коррупциягә каршы көрәш турында”гы 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ санлы Федераль закон, “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп торы турында”гы 2012 елның 3 декабрәндәге 230-ФЗ санлы Федераль закон, “Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында”гы 79-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

52 статья. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесен билгеләп кую тәртибе

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесен билгеләү конкурс нигезендә башкарыла.

Конкурс шартлары, аны үткәру датасы, вакыты һәм урыны турындагы белешмәләр, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс уздыру көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга тиеш.

2. Конкурс уздыру өчен Конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы – жирлек Советы, ә икенче яртысы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләп куела.

3. Зат жирлек башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасына конкурс комиссиясе тарафыннан конкурс нәтижәләре буенча тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе өчен контракт шартлары жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә жирлек Советы тарафыннан һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә Татарстан Республикасы законы белән раслана.

5. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән килешү жирлек башлыгы тарафыннан төзелә.

53 статья. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләр чоры

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вазыйфага затны Башкарма комитет житәкчесе вазыйфасына билгеләп кую турында Карар кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре чорына (яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көнгә кадәр) кимендә ике елга билгеләнә.

2. Жирлек Советының вәкаләтләре чоры тәмамлангач, жирлек башкарма комитеты житәкчесе билгеләнгән тәртиптә жирлек Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнче үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны дәвам итә.

#### 54 статья. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе:

1) жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә бер башлыклыклык принципларында житәкчелек итә һәм жирлек башкарма комитеты тарафыннан үз компетенциясенә керә торган вәкаләтләренә үтәү өчен шәхси җаваплы була;

2) жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек башкарма комитетын тәкъдим итә;

3) жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турындагы хисапларны жирлек Советы каравына тапшыра;

4) жирлек Советына жирлекнең социаль-иқътисадый үсеше стратегиясе проектын һәм аның үтәләше турындагы хисапларны карауга тәкъдим итә;

5) Башкарма комитет структурасы проектын жирлек Советы раславына кертә, хезмәткәрләренң иң чик саны һәм хезмәт өчен түләү фонды тарафыннан билгеләнгән расланган структура нигезендә жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

6) жирлек башлыгы белән килештереп Башкарма комитет житәкчесе урынбасарларын билгеләп куя һәм вазыйфаларыннан азат итә, алар арасында вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләренә һәм жирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

7) расланган бюджет нигезендә жирлек акчалары белән үз вәкаләтләре чикләрендә эш итә;

8) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхсэн җаваплы була; тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү йөзеннән муниципаль хокукый актлар чыгара;

9) жирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар, шулай ук

жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча муниципаль хокукый актлар чыгара;

10) елга кимендә бер мәртәбә яисә жирлек башлыгы, жирлек Советы таләбе буенча жирлек Советына үзенең эшчәнлегә һәм жирлек башкарма комитеты эшчәнлегә, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисаплар тапшыра;

11) жирлек башкарма комитеты эшчәнлегә турында халыкка даими мәгълүмат бирә, жирлек башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданны шәхсән кабул итә, гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда жирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау чараларын күрә, жирлек башкарма комитеты исеменнән судка гаризалар бирә, ышанычнамәләр бирә;

13) жирлек башлыгына Россия Федерациясе гражданныгы йә чит дәүләт гражданныгы туктатылуы турында язма рәвештә хәбәр итәргә тиеш – чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә яисә чит дәүләт гражданныгы (гражданныгы) алуда йә яшәүгә рөхсәт яисә Россия Федерациясе гражданныгы йә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданныгы чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ алуда катнашучы бу хакта аңа билгеле булган көнне, ләкин Россия Федерациясе гражданныгы йә чит дәүләт гражданныгы туктатылган яисә чит дәүләт гражданныгы (гражданныгы) алынган йә яшәүгә рөхсәт яисә әлегә пунктта каралган башка документ алынган көннән алып биш эш көненнән дә соңга калмыйча хәбәр итә;

14) законнар, әлегә Устав, жирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

55 статья. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесенең вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) вафат булу;

2) үз теләгә белән отставкага китү;

3) әлегә статьяның 2 өлеше нигезендә контракт өзелгәндә;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан азат итү;

5) суд тарафыннан хокукка сәләтсез яисә хокукка сәләте чикләнгән дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата судның гаепләү хөкеме законлы көченә кергәндә;

8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә китү;

9) Россия Федерациясе граждандлығын йә чит дәүләт граждандлығын туктату – чит ил гражданды жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы булган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучының чит дәүләт граждандлығы (граждандлығы) йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе граждандының йә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил граждандының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булу, әгәр Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яисә аны алмаштыручы альтернатив гражданд хезмәтенә жибәрү;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгән очракта жирлекне үзгәртеп кору;

12) шәһәр округы белән берләшүгә бәйле рәвештә жирлекнең муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

13) жирлек чикләре үзгәрү яисә жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә жирлек сайлаучылары санының 25 проценттан артыгракка артуы;

14) жирлек башлығы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен башкаручы вазыйфасына керешкәннән соң;

15) граждандарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу очрагында.

2. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән Контракт якларның килешүе буенча яисә суд тәртибендә гариза нигезендә өзелергә мөмкин:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, шулай ук әлегә Уставның 51 статьясындагы 5 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә жирлек Советы яисә жирлек башлығы;

2) Татарстан Республикасы Рәйсе – федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирлек жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә контракт шартларын бозуга, шулай ук әлегә Уставның 51 статьясындагы 5 өлешендә билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

3) жирлек башкарма комитеты житәкчесен - жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартлары бозылуга бәйле рәвештә.

3. «Коррупциягә каршы тору турында»гы 25.12.2008 елгы 273-ФЗ санлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору

турында»гы 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ санлы Федераль законда, «Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмнәр) ачуны һәм аларның счетлары (кертмнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле эйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында»гы 07.05.2013 елның № 79-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны үтәмәүгә, бурычларны үтәмәүгә бәйлә рәвештә, жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән Контракт Татарстан Республикасы Рәисенә гаризасы нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин.

## VI бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘННІ БАШКА ОРГАНАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАНАРЫНЫҢ ҮЗАРА ЭШЧӘНЛЕГЕ

### 56 статья. Жирлекнең контроль-хисап органы

1. Жирлекнең контроль-хисап органы Даими эшләүче, финанс контроленең коллегияль органы булып тора, аның вәкаләтләрен Ютазы муниципаль районының Контроль-хисап палатасы башкара.

2. Ютазы муниципаль районы Контроль-хисап палатасының оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының, федераль территорияләргә һәм муниципаль берәмлекләргә контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында»гы 2011 елның 7 февралендәгә 6-ФЗ санлы федераль закон, 06.10.2003 елның № 131-ФЗ санлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы Федераль Закон, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актлары, әлеге устав,

Татарстан Республикасы Ютазы район Советы тарафыннан расланган Ютазы муниципаль районының Контроль-хисап палатасы турында нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукий актлар белән билгеләнә.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә муниципаль берәмлекләргә контроль-хисап органнарын оештыруны һәм аларның эшчәнлеген хокукий жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гәмәлгә ашырыла.

57 статья. Жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты һәм жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара эшчәнлегә нигезләре

1. Әлеге уставта билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль рәвештә башкара.

2. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты жирлекнең икътисадый һәм социаль үсеш процессларына нәтижәле идарә итү

максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек советы һәм жирлек башкарма комитеты кабул ителгән муниципаль хокукый актларны имзаланган көннән алып жиде көн эчендә бер-берсенә жибәрәләр.

4. Жирлек советы, жирлек башлыгы жирлек Башкарма комитетының, жирлек Башкарма комитетының башка вазыйфай затларының муниципаль хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару яисә үзгәртү турындагы тәкъдим белән жирлек башкарма комитеты житәкчесенә мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе жирлек Советына, жирлек башлыгына жирлек Советының, жирлек башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Жирлек башлыгы жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы эш планнарын һәм жирлек Советы карарлары проектларын жирлек башкарма комитеты житәкчесенә жибәрә.

7. Жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында, жирлек башлыгы үткәрә торган утырышларда жирлек башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары яисә алар вәкаләт биргән затлар киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы. Жирлек Башкарма комитетының вазыйфай затлары язма чакыру булганда жирлек Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе үткәргән утырышларда жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Жирлекнең башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлек тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

57 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасындагы бәхәсләрне хәл итү

Жирлек жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

## VII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӨНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАН-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

59 статья. Жирлекнең юридик зат хокукларына ия жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына бирелә.



2. Жирлек башкарма комитеты структурасы нигезендә жирлек Советы карары буенча жирлек башкарма комитетының аерым органнарына юридик зат хокуклары бирелергә мөмкин.

60 статья. Юридик затлар буларак жирлекнең жирле үзидарә органнары

1. Жирлек исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлекнең юридик зат хокуклары бирелгән жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

61 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре исәбеннән генә гамәлгә ашырыла.

## VIII бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

62 статья. Жирлек башлыгына һәм жирлекнең башка вазыйфай затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфай затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында»гы 2009 елның 12 декабрдәге 15-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

63 статья. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Даими булмаган нигездә эшләүче жирлек Советы депутатына жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашкан, жирлек Советы йөкләмәләрен үтәгән вакыт өчен акчалата компенсация һәм гамәлдәге законнарда каралган башка түләүләр түләнә.

Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрен даими булмаган нигездә гамәлгә ашыру өчен эш урынын (вазыйфасын) дәвамлылығы аена ике эш

көнөннән кимрәк һәм алты эш көнөннән артыграк булган чорга саклап калу гарантияләне.

64 статья. Жирлек башлығының, жирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатларын жинаять яисә административ жаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алуда, аларга карата бүтән төрле жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук жирлек Советы депутатларына, алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыннарына, аларның багажына, шәхси һәм шәхси багажларына карата оператив-эзләү чаралары үткәргәндә жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлығының хокуклары гарантияләре хезмәт транспорт чаралары, язышулар, алар файдалана торган элемент чаралары, аларга караган документлар федераль законнар белән билгеләнә.

2. Жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр өчен, шул исәптән вәкаләтләре чоры тәмамлангач та, Федераль закон нигезендә жинаять яисә административ жаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә жирлек Советы депутаты тарафыннан гавами мыскыллаулар, яла ягулар яисә федераль законда жаваплылык каралган башка хокук бозулар булган очрақларга кагылмый.

## IX бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ЖИРЛЕК ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘСЕ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ЖАВАПЛИЛЫГЫ

65 статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирлек жирле үзидарәсе вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары федераль кануннар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы булалар.

66 статья. Жирле үзидарә органнарының, жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында жаваплылыгы

1. Жирле үзидарә органнарының жирлек халкы алдындагы жаваплылыгы федераль кануннарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

2. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлығының, жирлек халкы алдында жаваплылыгы тиешле депутат тарафыннан үзен сайлаган жирлек халкының ышанычын югалту нәтижәсендә башлана.

3. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлығы, әлеге Уставның 13 статьясында каралган очрақларда һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

67 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының дәүләт алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советының, жирлек башлыгының, жирлек башкарма комитеты житәкчесенә дәүләт алдындагы жаваплылыгы, алар Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнары, федераль законнары, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләре тиешенчә гамәлгә ашырылмаган очракта, тиешле суд карары нигезендә федераль законнар нигезендә башлана.

2. Жирлек Советын тарату, жирлек башлыгын, жирлек башкарма комитеты житәкчесен вазыйфасыннан азат итү һәм отставкага жиберү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнә».

68 статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәненә вазыйфай затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

69 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарларга, жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) судка шикаять белдерү

Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарларга, жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазыйфай затларының карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) законда билгеләнгән тәртиптә судка яисә Арбитраж судка шикаять белдерелергә мөмкин.

70 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә затларны, муниципаль вазыйфаларны эштән азат итү (вазыйфаларыннан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышанычын югалтуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) затның мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яисә) жайга салу буенча чаралар күрмәве;

2) затның үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр тапшырмасы йә, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, белә торып дәрәжә булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыруы;

3) коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә затның түләүле нигездә катнашуы, федераль законда билгеләнгән очрактан тыш;

4) затның эшқарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруы;

5) әгәр Россия Федерациясенә халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, затның идарә органнары, попечительлек яисә күзәтчелек советлары, коммерциягә карамаган чит ил хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче аларның структур бүлекчәләренә башка органнары составына керүе.

2. Үзәнә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә торган яисә китерергә мөмкин шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында билгеле булган муниципаль вазыйфаны биләүче зат, муниципаль вазыйфаны биләүче зат үзәнә буйсынган зат ягы булган мәнфәгатьләр конфликтна булдырмау һәм (яисә) жайга салу чараларын күрмәгән очракта да, бшанычын югалтуга бәйлә рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш.

## Х бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКҢЙ АКТЛАРЫ

71 статья. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) жирлек башлығының, жирлек Башкарма комитетының, жирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфай затларының әлеге Уставта каралган хокукый актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль норматив хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары була, турыдан-туры гамәлгә керә һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар әлеге уставка һәм жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданныр, оешмалар житәкчәләре, дәүләт хакимияте органнарының вазыйфай затлары һәм жирле

үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жаваплы булалар.

4. Муниципаль хокукый актлар, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәргән очракта, тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәненң вазыйфаи затлары тарафыннан юкка чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы туктатып торылырга мөмкин - муниципаль хокукый актның гамәлдә булуын юкка чыгару яисә туктатып тору вакытына вәкаләтләренә тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (чыгару) кертелгән жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәненң вазыйфаи затлары тарафыннан, шулай ук суд тарафыннан; ә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны жайга сала торган өлешендә - Россия Федерациясә дәүләт хакимиятенң вәкаләтле органы тарафыннан (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенң вәкаләтле органы).

5. Норматив характердагы булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Россия Федерациясә Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкиленң Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясә законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәсен алган очракта, аны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәненң вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатып торыла. Алынган күрсәтмәненң үтәлеше турында жирле үзидарәненң башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәненң вазыйфаи затлары Россия Федерациясә Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн эчендә, ә жирле үзидарәненң вәкиллекле органнары алар карар кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

72 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне жирлек халкы тарафыннан турыдан-туры хәл итү гражданнарның жирле референдумда (гражданнар жыенында) белдерелгән турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Жирлектә яшәүчеләрненң турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү (чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән актны кабул итү (чыгару) компетенциясенә кергән жирле үзидарә органы яисә жирлек жирле үзидарәсененң вазыйфаи заты референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән алып 15 көн эчендә эзерлек срогын билгеләргә һәм (яисә) тиешле муниципаль норматив хокукый акт кабул ителгәндә. Күрсәтелгән срок өч айдан артмаска тиеш.

3. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый

актны чыгару срогын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу, жирлек башкарма комитеты житакчесен эштэн азат итү яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

73 статья. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең эчтәлегә

1. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре мәсьәләләрне жайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның фасадларының һәм киртәләү конструкцияләренең тышкы күренеше;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән жир эшләре үткәрелгәннән соң да;

4) биналарны, корылмаларны, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, жирлек территориясен яктыртуны оештыру;

5) жирлек территориясен яшелләндерүне оештыру, торак пунктлар чикләрендә урнашкан газоннарны, чәчәк бакчаларын һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне төзү, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп;

6) жирлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр, вывескалар урнаштыру;

7) балалар һәм спорт майданчыкларын, хайваннар йөртү майданчыкларын, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту;

8) жәяүлеләр коммуникацияләрен, шул исәптән тротуарларны, аллеяларны, юлларны, сукмакларны оештыру;

9) күрсәтелгән территория буенча инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәренең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итү максатларында жирлек территориясен төзекләндерү;

10) жирлек территориясен жыештыру, шул исәптән кышкы чорда да;

11) яңгыр суларының агып төшүен оештыру;

12) жир эшләрен башкару тәртибе;

13) якындагы территорияләр чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләре һәм (яисә) башка законлы хужалары булган, шул исәптән биналарның, төзелешләрнең, корылмаларның, жир кишәрлекләренең (күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләреннән һәм (яисә) башка хужаларыннан тыш) катнашуы;

14) Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртип нигезендә янәшәдәге территорияләрнең чикләрен билгеләү

15) жирлек территориясен бәйрәмчә рәсмиләштерү;

16) жирлек территориясен төзеклэндерү чараларын гамэлгә ашыруда гражданның һәм оешмаларның катнашу тәртибе.

74 статья. Жирлек жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары үзләренә йөклэнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбэндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар::

1) жирлек Советы-жирлек Советы карары;

2) жирлек башлығы-жирлек башлығы карарларын һәм күрсәтмәләрен; жирлек Советы карарларын һәм күрсәтмәләрен.

3) жирлек башкарма комитеты житәкчесе-жирлек башкарма комитеты карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Жирлек жирле үзидарәсенә башка вазыйфай затлары әлеге уставларда, аларның статусын билгели торган башка муниципаль норматив хокукый актларда билгелэнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгаралар.

75 статья. Муниципаль хокукый актлар әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлығы, жирлек Советы депутатлары, жирлекнең башка сайланулы жирле үзидарә органнары, башкарма комитет житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, Татарстан Республикасы Ютазы районы прокуроры, шулай ук районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан аның карамагындагы мәсьәләләр буенча кертелергә мөмкин.

2. Татарстан Республикасы Ютазы районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамэлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яисә кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлегә һәм рәвешә тиешенчә жирлек Советы Регламентында, жирлек башлығы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

76 статья. Жирлек советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәлүе мәжбүри булган кагыйдәләренә билгели торган карарлар, жирлек башлығын отставкага жиберү турында карарлар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль

законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән үз компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советының жирлек территориясендә үтәлүе мәжбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Жирлек Советы карарларын кабул иткәндә жирлек башлыгы тавышы жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

3. Жирлек Советының жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, чыгымнарны жирлек бюджеты акчаларыннан башкаруны күздә тоткан карарлары жирлек Советы каравына бары тик жирлек башкарма комитеты җитәкчесе инициативасы белән яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә карар проекты жирлек башкарма комитетына тапшырылган көннән алып утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары алар кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә жирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

#### 77 статья. Жирлек башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарларында билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре, шулай ук аның вәкаләтләренә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

#### 78 статья. Жирлек башкарма комитеты җитәкчесенә хокукый актлары

Жирлек башкарма комитеты җитәкчесе федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта, жирлек Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Башкарма комитетының жирле эһәмияттәге мәсьәләләр һәм федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарларын, шулай ук жирлек Башкарма комитетының жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

79 статья. Муниципаль норматив хокукый актларны халыкка җиткерү һәм аларның үз көчләренә керү тәртибе



1. Кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышы муниципаль норматив хокукый актлар, гамәлгә куючысы район булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми халыкка игълан ителгәннән соң үз көченә керә.

2. Муниципаль норматив хокукый актны, шул исәптән жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүне рәсми рәвештә халыкка житкерү булып түбәндәгеләр тора:

1) Тулы текстны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (<https://pravo.tatarstan.ru>, массакуләм мәгълүмат чарасын теркәү турында таныклык № ФС77-60244 от 17.12.2013 ел, федераль элементә, мәгълүмат технологияләре һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек хезмәте (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) яисә "Ютазы таңы" ("Ютазинская новь") вакытлы матбугат басмасында (массакуләм мәгълүмат чарасын теркәү турында таныклык № ФС77-47613 от 07.12.2011 ел, федераль элементә, мәгълүмат технологияләре һәм массакуләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек хезмәте (Роскомнадзор) тарафыннан бирелгән) рәсми бастырып чыгару.

2) Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталын урнаштыру, түбәндәге адрес буенча: <http://jutaza.tatarstan.ru/>.

3) жирлек территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт.

3. Гражданның Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталына керүен тәэмин итү өчен түбәндәге адреслар буенча урнашкан «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәренә тоташу пунктлары эшли: Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты бинасы.

4. Муниципаль норматив хокукый актлар, жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган көннән алып 10 көн эчендә халыкка житкерелә.

5. Район Советының салымнар һәм жыйнаклар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

6. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелмәгән муниципаль хокукый актлар, әгәр актның үзендә башкасы билгеләнмәгән булса, аларга имза салынган көннән үз көченә керә.

7. «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге тиешле сайтларның домен исемнәрен һәм аларны муниципаль хокукый актларны, шул исәптән жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләргә халыкка житкерү гамәлгә ашырыла торган массакуләм мәгълүмат чаралары буларак теркәү турындагы белешмәләргә күрсәтеп, вакытлы матбугат басмалары, челтәр басмалары исемлеге район Башлыгының хокукый актын бастырып чыгару юлы белән гомуми игътибарга житкерелә (рәсми бастырып чыгарудан тыш)

## XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЕ

### 80 статья. Жирлекнең икътисадый нигезе

Жирлекнең икътисадый нигезен жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

### 81 статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

1. Муниципаль берәмлекләр милкендә булырга мөмкин:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрақларда жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) жирлек Советының норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрен хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Жирлекнең әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очрақларда күрсәтелгән мөлкәт яңадан профильләштереләргә (мөлкәтнең максатчан билгеләнеше үзгәрергә) йә читләштереләргә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

82 статья. Жирлекнең муниципаль мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Жирле үзидарэ органнары Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм жирлек жирле үзидарэ органнарының алар нигезендә кабул ителә торган норматив хокукый актлары нигезендә жирлек исеменнән муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль хужа булалар, алардан файдаланалар һәм алар белән эш ителәр.

2. Жирле үзидарэ органнары муниципаль мөлкәтне федераль законнар нигезендә физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарэ органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга тапшырырга, читләштерергә, башка алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль мөлкәт реестрын Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан вәкаләт бирелгән федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә алып бара.

4. Жирлек башкарма комитеты Россия Федерациясенәң электр энергетикасы турындагы законнарында билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда муниципаль милектәге, система барлыкка китерүче территорияль челтәр оешмасының яисә Татарстан Республикасы чикләрендә эш итүче территорияль челтәр оешмасының электр челтәре хужалыгы объектларын түләүсез биләүгә һәм файдалануга тапшыруны гамәлгә ашыра.

83 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирлек муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, үзгәртеп оештыра һәм бетерә, Хужалык жәмгыятьләре, шул исәптән жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль жәмгыятьләр төзүдә катнаша ала. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.

2. Гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен башкаручы жирле үзидарэ органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгелиләр, аларның уставларын раслыйлар, әлегә предприятиеләр һәм учреждениеләрнең житәкчеләрен вазыйфага билгелиләр һәм вазыйфаларыннан азат ителәр, аларның эшчәнлегә турында әлегә Уставта каралган тәртиптә хисаплар тыңлыйлар.

3. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары жирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле жавап бирәләр һәм аларның үтәлешен Россия Федерациясе Граждан кодексында билгеләнгән тәртиптә тәэмин ителәр.

84 статья. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән керемнәр жирлек бюджетына керә.

85 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирлек жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

## ХII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

86 статья. Жирлек бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирле үзидарә органнары тарафыннан жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча вәкаләтләренә гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә барлыкка килә торган жирлекнең чыгым йөкләмәләрен һәм аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан субвенцияләр исәбеннән башкарыла торган жирлекнең чыгым йөкләмәләрен үтәүгә юнәлдерелә торган акчалар аерым карала.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә алар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисаплар тапшыралар.

87 статья. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп тору жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Жирлек бюджетын төзү, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек Советының жирлек бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәләше турында еллык хисап,

жирлек бюджеты үтөлеше барышы турында һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында кварталлык белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында жирлекнең социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә жирлек башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм вакытларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгегә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Юлламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләрне) билгеләүче нигезләмәләрендә;

Татарстан Республикасы Рәисенең Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасы;

бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисадый үсеш фаразлары;

озак сроклы чорга бюджет фаразында (бюджет фаразы проектында, бюджет фаразына үзгәрешләр проектында);

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларында).

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетының төп характеристикалары булырга тиеш, аларга жирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләме, жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләме, жирлек бюджеты кытлыгы, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы белән билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

8. Жирлек бюджеты турындагы карар белән билгеләнә:

- жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

- жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;

- чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) йә чыгымнарны каплау төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм эшчәнлекнең

программада булмаган юнәлешләре буенча, чыгымнар төрләренән төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) чыгымнарның максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре), бюджетлар чыгымнары классификациясенән чираттагы финанс елына һәм план чорына классификация төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, муниципаль хокукый актта билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенән бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренән гомуми күләме;

- Чираттагы финанс елында һәм план чорында башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- Бюджет раслана торган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме, бюджет расланган очракта, чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елында Поселения бюджеты чыгымнарының гомуми күләменән кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган керемнәренә исәпкә алмыйча);

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

- Чираттагы финанс елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына һәм һәр елга муниципаль эчке бурычның югары чиге

- план чорын, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиген күрсәтеп;

- жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән башка күрсәткечләре.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарлар проекты белән бер үк вакытта:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисадый үсешенең якынча йомгаклары һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль - икътисадый үсешенең көтелә торган йомгаклары;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет кытлыгы (профициты)) фаразы;

- жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплары;

- Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан (Чираттагы финанс елыннан) соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелә торган үтәлешен бәяләү;

- Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәре чыганакалары реестрлары;

- башка документлар һәм материаллар.

Бюджет турында карар белән бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программага карамаган юнәлешләре буенча бүлү расланган очракта, бюджет турындагы карар проектына муниципаль программаларның паспортлары тапшырыла.

Бюджет турындагы карар проектында бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бүлгән кушымта булмаган очракта, бюджет ассигнованиеләрен бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бүлгән кушымта бюджет турындагы карар проектына аңлатма язуына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, алар нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә жирлек башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12. Жирлекнең башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябринан дән соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

13. Жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актында билгеләнгән жирлек бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән

күрсәткечләре һәм характеристикалары Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Жирлек бюджеты турындагы карар, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яисә) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

15. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, кытлык күләме, муниципаль бурычның күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәмин итәләр.

16. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясе Бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

17. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

18. Федераль дөүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

#### 88 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алулар «дөүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында»гы 2014 елның 5 апрелдәге 44-ФЗ санлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр жирлекнең жирле бюджеты акчалары исәбеннән сатып алына.

#### 89 статья. Жирлек гражданның үзара салым акчалары

1. Гражданның үзара салым акчалары дигәндә гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләре хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме муниципаль берәмлектә (торак пунктта (яисә аның



территориясенә бер өлешендә) яшәүчеләрнең барысы өчен дә абсолют зурлыкта бертигез итеп билгеләнә, моңа саннары муниципаль берәмлектә (торақ пунктта (яисә аның территориясенә бер өлешендә) яшәүчеләрнең гомуми санының 30 процентыннан артмаса һәм алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин булган аерым категориялар керми.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер тапкыр түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенә 4.1 пунктта каралган очрақларда гражданның жыенында хәл ителә.

3. Гражданның бер тапкыр түләүләрен жыю турында жирле референдум (гражданның жыены) карары басылып чыкканнан соң жирлек башкарма комитеты:

- гражданның үзара салым акчаларын туплау өчен жирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия банкы учреждениесендә махсус счет ача;

- референдум (гражданның жыены) карарында каралган эшләрен башкаруны оештыра һәм аларның үтәлеше турында әлеге карарда каралган тәртиптә жирлек халкы алдында хисап бирә.

4. Гражданның үзара салым акчалары жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

90 статья. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягынан һәм башкача тәмин итү

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 26.1 статьясында каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәмин итү чыганагы булып, шул исәптән инициатив түләүләр күләмнәрен һәм (яисә) Татарстан Республикасы бюджетыннан жирлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында бирелгән бюджетара трансфертлар.

2. Инициатив түләүләр дигәндә гражданның, шәхси эшмәкәрләрен һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә оешкан юридик затларның ирекле нигездә түләү торган һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә конкрет инициатив проектларны гамәлгә ашыру максатларында жирлек бюджетына күчәреп торган акчалары аңлашыла.

3. Инициатив проект гамәлгә ашырылмаган очрақта, инициатив түләүләр аларны жирлек бюджетына күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру йомгақлары буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициатив түләүләрен калган өлеш барлыкка килгән очрақта, күрсәтелгән түләүләр аларны жирлек бюджетына күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиеш.

Инициатив түлөлүр суммаларын жирлек бюджетына күчөргөн затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле суммаларны исәпләү һәм кире кайтару тәртибе жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру кызыксынучы затларның ирекле мөлкәти һәм (яисә) хезмәт катнашуы рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.

#### 91 статья. Жирлекнең муниципаль бурычлары (муниципаль бурычы)

1. Муниципаль заем алулар дигәндә муниципаль кыйммәтле кәгазьләр урнаштыру юлы белән һәм заемчы буларак гавами-хокукий берәмлекнең бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредитлар рәвешендә гавами-хокукий берәмлек исемненән гавами-хокукий берәмлек бюджетына заем акчаларын жәлеп итү аңлашыла.

2. Эчке муниципаль бурычлар дигәндә, муниципаль кыйммәтле кәгазьләр урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан кредитлар рәвешендә жирлек исемненән жирлек бюджетына заем акчаларын жәлеп итү һәм жирлекнең заемчы буларак Россия Федерациясе валютасында белдерелгән бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредит оешмаларыннан кредитлар алу аңлашыла.

3. Муниципаль тышкы бурыч алулар дигәндә жирлек бюджетына федераль бюджеттан жирлек исемненән кредитлар жәлеп итү аңлашыла. бу кредитлар буенча жирлекнең Россия Федерациясе алдында чит ил валютасында белдерелгән бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

4. Муниципаль тышкы алынмалар Чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясенә дәүләт Тышкы алынмалары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм жирлек уставы нигезендә жирлек исемненән муниципаль бурычларны гамәлгә ашыру хокукы жирлек башкарма комитетына карый.

#### 92 статья. Жирлек бюджеты үтөлеше

1. Жирлек бюджеты үтөлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә үтәлә.

3. Жирлек бюджеты үтөлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алуучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджеты үтөлеше жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

93 статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисап

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык була.

2. Жирлекнең бюджет хисабы бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап ул жирлек Советына тапшырылганчы тышкы тикшерү узарга тиеш, аңа бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисабына тышкы тикшерү һәм жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә эзерләү керә.

Читкә күчерү бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып, жирлек советы билгеләгән тәртиптә Ютазы муниципаль районының Контроль-хисап палатасы яисә жирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек башкарма комитеты аңа бәяләмә эзерләү өчен агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча жирлек бюджетының үтөлеше турында хисап тапшыра. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисабына тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә 1 айдан да артмаган срокта башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә финанс контроле органы тарафыннан бер үк вакытта жирлек башкарма комитетына жиберелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, жирлек башкарма комитеты жирлек Советына хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турында жирлек Советы карары проекты, жирлек бюджеты үтөлеше турында башка бюджет хисабы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән жирлек Советына еллык хисап тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны раслау йә кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул белешмәләренң дөрес булмаган яисә тулы булмаган чагылышы фактларын бетерү һәм кабат тапшыру өчен 1 айдан да артмаган вакытка кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджетының үтөлеше турындагы карар белән Поселение бюджеты үтөлеше турында хисап финанс елы өчен Поселения бюджеты

үтөлөшө турунда хисап раслана, аңа керемнэрнең, чыгымнарның һәм бюджет кытлыгының гомуми суммасын күрсәтеп.

Хисап финанс елы өчен жирлек бюджетының үтөлөшө турунда Поселение Советы карарына аерым кушымталар белән түбәндөгө күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча бюджет керемнәре;

тиешле бюджет чыгымнарының ведомство структурасы буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет чыгымнары;

бюджетлар кытлыкларын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары.

#### 94 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган хокукый актларның, физик затларга жирлек бюджетыннан башка түлүүләр буенча гавами норматив йөкләмәләрен һәм йөкләмәләрен билгели торган хокукый актларның нигезләмәләрен үтәүне, шулай ук муниципаль контрактларның, бюджеттан акчалар бирү турундагы шартнамәләренә (киләшүләренә) шартларын үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, алдан һәм киләчәккә бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле Ютазы муниципаль районы Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлегенә булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле жирлек башкарма комитеты органнары булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлегенә булып тора.

4. Алдан контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү процессында бюджет хокук бозуларын кисәтү һәм булдырмау максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алга таба контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларының үтөлөшө нәтижәләре буенча аларның үтөлешенә законлылыгын, исәпкә алуның һәм хисапчылыкның дәрәсләген билгеләү максатларында гамәлгә ашырыла.

#### ХІІІ бүлек. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР КЕРТҮ

95 статья. Жирлек Уставы проектын эзерләү, әлегә Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек Советына жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территорияль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелергә мөмкин.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проекты эзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек уставын кабул итү, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәлә каралган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында рәсми басылып чыгарга, шулай ук жирлек территориясендәге махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча халыкка житкерелергә тиеш: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт яисә <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы «Рәсми Татарстан» ны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында урнаштыру юлы белән, жирлек уставы проекты, жирлек Советы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алуның жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән тәртибен, шулай ук гражданның аның буенча фикер алышуда катнашу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгарып (халыкка житкереп).

Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук жирлек уставын шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очракта, гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Жирлек уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары буенча аларны жирлек Советы утырышында карау алдыннан әлеге Устав нигезендә гавами тыңлаулар үткәрелә, моңа әлеге уставны шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә үзгәрешләр кертелгән очрақлар керми.

96 статья. Жирлек уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар проектын карау жирлек Советы Регламенты нигезендә кимендә ике укылышта жирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң, күрсәтелгән проект жирлек башлыгы тарафыннан төзәтмәләр кертү өчен жирлек Советы депутатларына, хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга жиберелә.

3. Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек уставы, жирлек Советы карары жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесе күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Жирлек башлыгының тавышы жирлек уставын, жирлек Советының Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарын кабул иткәндә жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

4. Жирлек уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актларында билгеләнгән вакытта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, Поселение Уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү срогы тиешле федераль законның, Татарстан Республикасы законының үз көченә керү датасын, муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм гавами тыңлауларда аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, Поселение Советы утырышлары чорын, мондый муниципаль хокукый акты дүләт теркәве һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

97 статья. Жирлек Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, жирлек башлыгы тарафыннан федераль законда билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын дүләт теркәвенә алу өчен теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жиберелә.

2. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары, алар дүләт теркәвенә алынганнан соң, Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында (<https://pravo.tatarstan.ru>) һәм (яисә) Ютазы таңының вакытлы матбугат басмасында ("Ютазинская новь") рәсми бастырып чыгарылырга тиеш, шулай ук жирлек территориясендә Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт;

Урыссу урамы, 1Б йорт адресы буенча махсус мәгълүмат стендларында; <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм порталы "Рәсми Татарстан" Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында халыкка игълан итәргә, Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» порталында урнаштырылырга тиеш.

Жирлек башлыгы жирлекнең теркәлгән уставын, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарын муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан жирлек уставы турында белешмәләренә, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарын Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына кертү турында хәбәрнамә кәргән көннән алып жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) тиеш, «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында»гы 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ санлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлеше нигезендә.

3. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары алар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә.

3. Жирлек Уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (Жирлек Уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук вәкаләтләр, вәкаләтләр сроклары, жирлек башлыгын һәм жирле үзидарәнең башка сайланулы вазыйфаи затларын сайлау тәртибе үзгәрүдән тыш) күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар кабул иткән Поселение Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул Рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) жирлек башлыгы имзалаган жирлек Советы карары белән;

2) жирлек Советы кабул иткән һәм жирлек башлыгы имзалаган аерым норматив хокукый акт белән. Бу очракта әлеге хокукый актта жирлек Советының аны кабул итү турындагы карарына реквизитлар куела. Жирлек Советының мондый карарына жирлек Уставына кертелә торган үзгәрешләрнең һәм өстәмәләрнең үз көченә керүе турында күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) нормаларны кертү рөхсәт ителми.

5. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актта жирлек Уставын яңа редакциядә бәян итү рөхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган жирлек уставы һәм жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары жирлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла..

Татарстан Республикасы Ютазы

муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советының  
\_\_\_\_\_ 2024 ел № \_\_\_\_\_  
карарына 2 нче кушымта

«Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турындагы «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар әзерләү һәм үткәрү буенча оештыру комитеты составы

№ т/б	Ф.И.А.	Вазифа
1.	Шәфигуллин Аяз Әдип улы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Рәисе, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе башлыгы
2.	Гарипов Равил Миңнехан улы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Рәисе урынбасары, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе башлыгы урынбасары



3.	Хисмәтуллин Рамил Винер улы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы депутаты
4.	Белалова Гәлдания Нурлыгаян кызы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы депутаты
5.	Хәбибуллин Фәрит Зөфәр улы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы депутаты
6.	Әхмәтжанова Лилия Ришат кызы	Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы депутаты

Татарстан Республикасы Ютазы  
муниципаль районының  
"шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе"  
муниципаль берәмлеге Советының  
\_\_\_\_\_ 2024 ел № \_\_\_\_\_  
карарына 3 нче кушымта

"Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»гы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Карары проектына тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне исәпкә алу тәртибе

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»гы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Карары проектына (алга таба - карар проекты) тәкъдимнәр Татарстан Республикасы

Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советына 423950, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Урыссу ш.т.б., Пушкин ур., 38 йорт адресы буенча, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты бинасы, 208 нче кабинет адресы буенча (Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты), язма рәвештә таблица рәвешендә кертелә:

т/б	Пункт, пунктча	Карар проекты тексты	Проек т тексты	Төзәтмә ләрне исәпкә алып проект тексты	Төзәтмә авторы (Ф.И.А., адрес, эш урыны, уку жире)

2. Карар проектына тәкъдимнәр 423950, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Урыссу ш. т. б., Пушкин ур., 38 йорт, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты бинасы, 208 нче кабинет (Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты) адресы буенча эш көннәрендә 8.00 сәгатьтән 17.00 сәгатькә кадәр кабул ителә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" карар проекты хакында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Советы Карары Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының «рәсми Татарстан» бердәм порталында, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәт күрсәтүләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында, кире элемент платформасының жәмәгать тавыш бирү подсистемасында (ПОС) һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге территориясендә урнашкан махсус мәгълүмат стендларында түбәндәге адрес буенча: Пушкин урамы, 38 йорт; Урыссу урамы, 60 йорт; Урыссу урамы, 1Б йорт урнаштырылган көннән бер ай эчендә

3. Чыгыш ясау хокукы белән гавами тыңлауларда катнашуга гаризалар 423950, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы, Урыссу ш.т.б., Пушкин ур., 38 йорт, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты бинасы, 208 нче кабинет (Татарстан

Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты) адресы буенча шәхсән тапшырыла.

Гаризалар эш көннәрендә Мәскәү вакыты белән 8.00 сәгатътән 17.00 сәгатъкә кадәр гавами тыңлаулар уздыру датасына кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә

4. Гражданнарның тәкъдимнәре Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе" муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан теркәлә һәм «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ санлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 28.07.2004 № 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы законы һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә карау өчен Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советына тапшырыла

5. Гавами тыңлауларда гавами тыңлауларда чыгыш ясау хокукыннан башка Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлегенә барлык кызыксынучы халкы катнаша ала.

6. Катнашучыларны теркәү гавами тыңлаулар башланьрга 30 минут кала башлана.

7. Гавами тыңлауларда Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе башлыгы рәислек итә.

8. Гавами тыңлаулар рәислек итүченә кереш сүзе белән ачыла, ул анда катнашучыларга тикшерелә торган мәсьәләнең асылы, тыңлауларны үткәрү тәртибе турында хәбәр итә.

9. Беркетмәне рәсмиләштерү, кергән тәкъдимнәрне, тәкъдимнәрне исәпкә алу өчен рәислек итүче тәкъдиме буенча житәкче һәм секретариатның ике әгъзасы составында гавами тыңлаулар секретариаты сайлана.

10. Төп доклад белән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе башлыгы чыгыш ясый.

11. Гавами тыңлауларда чыгыш ясау хокукына ия катнашучылар үз тәкъдимнәрен дәлилләү өчен гариза бирү вакытына карап чират тәртибендә чакырылалар.

12. Гавами тыңлауларда катнашучыларның чыгышлары 5 минуттан артмаска тиеш.

13. Гавами тыңлауларда катнашучылар чыгышлары тәмамланганнан соң рәислек итүче рәхсәте белән чыгыш ясаучыларга сораулар бирергә хокуклы.

14. Гавами тыңлауларда катнашучылар гавами тыңлаулар барышына тыкшынырга, аларны бүлдерергә һәм үткәргүгә комачауларга хокуклы түгел.

15. Гавами тыңлаулар үткәргәндә тәртип саклау гавами тыңлауларда катнашу өчен мәжбүри шарт булып тора.

16. Катнашучылар гавами тыңлаулар үткәрү тәртибен бозган очракта, рәислек итүче аларны утырыш залыннан чыгаруны таләп итәргә хокуклы.

17. Чыгышлар тәмамлангач, рәислек итүче гавами тыңлаулар барышында әйтелгән тәкъдимнәрне, тәкъдимнәрне төгәлләштерү өчен гавами тыңлаулар секретариаты житәкчесенә сүз бирә ала.

18. Гавами тыңлауларда катнашучыларның барлык искәرمәләре һәм тәкъдимнәре язма рәвештә секретариатка тапшырыла һәм гавами тыңлаулар беркетмәсенә кушып бирелә. Гавами тыңлаулар беркетмәсе Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы материалларында билгеләнгән тәртиптә рәислек итүче тарафыннан имзалана һәм саклана.

19. Гавами тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә рәислек итүче тарафыннан әзерләнә.

20. Гавами тыңлаулар нәтижәләре буенча бәяләмә басылып чыгарга тиеш.

21. Гавами тыңлаулар үткәрүне оештыру ягыннан һәм матди-техник яктан тәмин итү Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе» муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.